

ОРІЄНТИР

МІСЬКИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ

ІННОВАЦІЇ ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: РОБОТА З БАТЬКАМИ

Політичні зміни, економічна, соціальна й духовна криза українського суспільства негативно вплинули на пересічну сім'ю, зруйнували багато моральних і духовних цінностей, батьки висунули на перший план матеріальне забезпечення дитини. У результаті сучасна сім'я втратила головні орієнтири для побудови власного життя. У зв'язку з цим загострилися питання соціальної й психолого-педагогічної допомоги сім'ям у вихованні дітей.

Одним із важливих завдань освіти є взаємодія школи і батьків. Робота педагогічних колективів загальноосвітніх навчальних закладів має спрямовуватися на активне залучення сім'ї до навчально-виховного процесу, на гуманізацію стосунків між членами родини та педагогами школи.

В багатьох навчально-виховних закладах відбувається активний пошук і впровадження таких форм взаємодії з родинами учнів, які дали б змогу досягти реального співробітництва.

Сучасні умови життя вимагають від педагогів і батьків іншої позиції щодо навчання та виховання. Саме цим зумовлена реформа освіти, що реалізується через упровадження компетентісно орієнтованого підходу в навчально-виховний процес. У віснику представлено досвід щодо використання інноваційних технологій у виховній діяльності навчального закладу, що впливає на всебічний розвиток особистості.

Мета вісника - висвітлення теоретичних основ інноваційних форм роботи з батьками, пропаганда педагогічних знань з метою підвищення педагогічної освіти батьків, організація та проведення заходів, спрямованих на опанування батьками педагогічних знань, – це головні завдання сучасних закладів освіти у роботі з батьками.

Скрипниченко Н.А.,
завідувач ММК

Думки в учительській

*Хто береться
давати настанови,
повинен вважати
себе вправнішим
тих, кому він їх дає:
найменша його
похибка заслуговує
осуду.*

Р. Декарт

*Головний зміст і
мета сімейного
життя - виховання
дітей. Головна
школа виховання
дітей - це взаємини
чоловіка і дружини,
батька і матері.*

В. Сухомлинський

*Одна з грубих
помилко – вважати,
що педагогіка є
наукою про дитину,
а не про людину*

Я. Корчак

*Виховуючи інших,
ми виховуємо перш
за все і самих себе.*

А. Острогорський

ПЕРЕДМОВА

Сучасні освітні заклади стають відкритими для батьків, дітей та громадськості. Вони все більше уваги приділяють освіті та вихованню батьків, вважаючи це одним із принципово важливих чинників успішного розвитку та виховання дітей.

Сьогодні в Україні немає системи цілеспрямованої підготовки до усвідомленого батьківства. Батьківська освіта стає необхідною і набуває практики в нашому суспільстві, а це кардинально змінює вимоги до змісту, форм і методів сучасних закладів освіти.

Слід зважати на особливість сучасної системи освіти в Україні, де має місце співіснування традиційних та інноваційних технологій виховання: бесіди, диспути, лекції, семінари, форми роботи з періодичною пресою, але у роботі з сучасними батьками більшість традиційних форм педагогічної просвіти (лекції, доповіді, загальні консультації тощо) є малоефективними.

Термін «інновація» (із латинської мови й у перекладі означає оновлення, новина, змінювання) – це введення нового в цілі, зміст, методи й форми навчання й виховання, в організацію діяльності класного керівника. Під інноваціями у вихованні розуміють процес створення, поширення нових засобів (нововведень) для роз'яснення тих педагогічних проблем, які досі вирішувались по-іншому, а також результат творчого пошуку оригінальних, нестандартних розв'язань різноманітних педагогічних проблем: оригінальні виховні ідеї, нові виховні технології, форми й методи виховання.

Під інноваціями у вихованні розуміють процес створення, поширення нових засобів (нововведень) для роз'яснення тих педагогічних проблем, які досі вирішувались по-іншому, а також результат творчого пошуку оригінальних, нестандартних розв'язань різноманітних педагогічних проблем: оригінальні виховні ідеї, нові виховні технології, форми й методи виховання.

Поряд із поняттям інновації у вихованні вживається термін «інноваційні виховні технології», спрямовані на розвиток духовних здібностей учнів як вирішальних для розвитку ціннісної системи людини.

Педагогічна освіта батьківської громадськості в умовах навчального закладу має набувати інтерактивного характеру.

У сучасних умовах координацію виховних дій сім'ї покладено на начальний заклад і від того, як організована і реалізована робота з батьками учнів, значною мірою залежить успішність процесу навчання і виховання дітей. Важливим завданням є широке залучення батьків, усіх дорослих членів сім'ї до співпраці з педагогічним колективом, до активної участі в житті ліцею, групи.

Інтерактивна форма роботи з батьками — це форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачувану мету: створити комфортні умови спілкування й навчання батьків, за яких кожен учасник відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність, є рівноправним, рівнозначним суб'єктом.

Доцільно наголосити, що досить продуктивною інтерактивною формою роботи з батьками є робота в групах, яку варто організовувати для вирішення складних проблем, що потребують колективного обговорення. Залежно від змісту й мети можливі різні варіанти організації роботи груп.

Найбільш доцільною формою педагогічного всеобучу батьків вважається позакласна, за якої педагог відходить від традиційного монологу (лекції, бесіди), поєднує індивідуальну роботу з групами батьків, педагогічне спілкування з окремими членами сім'ї, широко залучає психолого-педагогічне консультування членів сімей з питань навчання і виховання дітей, тестування й анкетування батьків і дітей, тренінгів, практикумів, рольових ігор тощо, спрямованих на встановлення в сім'ях міцних морально-етичних зв'язків між дорослими і дітьми, атмосфери взаєморозуміння, співробітництва, емоційної співпричетності один до одного.

Організуючи роботу з батьками у формі позакласного педагогічного всеобучу, доцільно спиратися на орієнтовний навчально-тематичний план, що сприятиме більш тісній взаємодії батьків і педагогів у вихованні підростаючого покоління.

ПРОГРАМА ВИВЧЕННЯ СІМ'Ї

1. Прізвище, ім'я учня.
2. Адреса.
3. Тип сім'ї: повна проста (батьки, діти), повна складна (батьки, діти, бабуся, дідусь), повна, але один із батьків нерідний, неповна.
4. Скільки років існує сім'я.
5. Кількість дітей.
6. Житлові й матеріальні умови.
7. Характеристика сім'ї за віком: вік дорослих членів сім'ї, вік дітей.
8. Де та ким працюють батьки.
9. Освіта дорослих членів сім'ї.
10. Культурний рівень батьків:
 - наявність домашньої бібліотеки;
 - читання періодичної преси;
 - читання педагогічної літератури;
 - відвідування осередків культури.
11. Сімейна атмосфера:
 - доброзичлива;
 - нестійка;
 - байдужа;
 - гнітюча, недоброзичлива.
12. Хто з батьків більше приділяє уваги дітям.
13. Система виховного впливу:
 - узгодженість усіх членів сім'ї в питаннях виховання дитини;
 - відсутність чи наявність конфліктів щодо виховання дітей;
 - відсутність виховання як системи цілеспрямованого впливу.
14. Рівень (відсутність) інтересу й бажання поповнювати свої психолого-педагогічні знання.

ОРІЄНТОВНА СХЕМА АНАЛІЗУ ОСОБЛИВОСТЕЙ І НЕДОЛІКІВ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ

I. Загальна характеристика сім'ї.

1. Склад сім'ї: повна, формально повна, неповна.
2. Характеристика сім'ї: гармонійна, проблемна (конфліктна, антипедагогічна, асоціальна, аморальна).
3. Типовий стан сім'ї:
 - емоційний комфорт;
 - тривожність;
 - емоційно-психологічний дискомфорт і нервово-психічне напруження.
4. Стиль сімейного виховання: ліберальний, демократичний, авторитарний, нестійкий
5. Порушення сімейного виховання:
 - домінуюча гіперпротекція;
 - потураюча гіперпротекція;
 - гіперпротекція;
 - емоційне відкидання;
 - жорстока поведінка;
 - підвищена моральна відповідальність.
6. Ставлення до школи: підтримують тісний зв'язок, підтримують контакти епізодично, зв'язки мають випадковий характер, батьки уникають контактів, протидіють шкільному вихованню.

II. Особливості сімейного виховання

1. Батьки створюють умови для правильного розвитку дитини:
 - нормальні житлово-побутові умови;
 - організація місця для занять;
 - створення домашньої бібліотеки;
 - наявність ігрових куточків;
 - контроль за дотриманням санітарно-гігієнічного режиму.
2. Батьки розвивають пізнавальні інтереси дитини:
 - разом із дітьми слухають радіопередачі;
 - дивляться й обговорюють телепередачі;
 - читають книжки, обговорюють їх зміст;
 - ходять із дітьми до театру;
 - відвідують кінотеатри;
 - заохочують улюблені заняття дитини.
3. Батьки надають допомогу в навчанні, організації домашньої навчальної праці.
4. Діти мають конкретні трудові обов'язки в сім'ї.
5. Батьки виконують рекомендації педагогів щодо виховання дитини.
6. Батьки бачать недоліки у вихованні своїх дітей.
7. Сім'я допомагає педагогу в організації навчально-виховної роботи.
8. Батьки справляються із вихованням дитини.

III. Недоліки сімейного виховання (назвати).

1. Причини недоліків (відповідне підкреслити):
 - неблагополуччя сім'ї (мікроклімат, здоров'я);
 - відсутність єдиних вимог;
 - незнання психологічних особливостей своєї дитини;
 - низький освітній, культурний, психолого-педагогічний рівень батьків;
 - відсутність контролю, бездоглядність, психічна депривація дитини;
 - використання антипедагогічних заходів впливу;
 - неправильне оцінювання дитини, її ідеалізація;
 - невиконання рекомендацій педагога;
 - зневіра в можливості дитини, у свої сили;
 - переоцінювання виховних можливостей сім'ї;
 - інші причини (вказати, які).

**ОРІЄНТОВНИЙ НАВЧАЛЬНО – ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
ПОЗАКЛАСНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ВСЕОБУЧУ БАТЬКІВ**

ПОЧАТКОВА ЛАНКА

1 клас

1. Батьки - головні вихователі.
2. Вікові й індивідуальні особливості 6-річних дітей.
3. Як допомагати дитині адаптуватися до школи?
4. Особливості ігрової та навчальної діяльності першокласників у школі й удома.
5. Як формується особистість молодшого школяра?
6. Громадянин починається в сім'ї.
7. Роль сім'ї у вихованні працелюбності.
8. Як залучати дитину до різних видів мистецтв?
9. Гігієна та здоров'я першокласників.

2 клас

1. Г. Ващенко та його погляди на родинне виховання.
2. Відповідальність батьків за виховання дітей.
3. Що необхідно знати про організм молодшого школяра?
4. Чи вмiло ви використовуєте методи виховання молодших школярів у сім'ї?
5. Що допомагає та що заважає дитині добре навчатися?
6. Гра та праця в житті молодшого школяра.
7. Книга й читання у вашому домі.
8. Культура поведінки школяра. Як її виховувати?
9. Роль сім'ї у фізичному розвитку молодшого школяра.

3 клас

1. А. Макаренко радить батькам.
2. Шкідливі звички в молодшому шкільному віці. Як їм запобігати?
3. Роль сімейних традицій у вихованні дітей.
4. Навчання молодшого школяра вдома треба вмiти організувати.
5. Що ви знаєте про засоби впливу на дитину?
6. Основи моральності закладаються в сім'ї.
7. Як організувати самообслуговування дітей у сім'ї?
8. Можливості сім'ї в естетичному вихованні молодшого школяра.
9. Як правильно організувати працю й відпочинок дітей у сім'ї?

4 клас

1. В. Сухомлинський про виховання дітей у сім'ї.
2. Батькам про акселерацію та її наслідки.
3. Як навчити дитину навчатися?
4. Авторитет, особистий приклад і педагогічний такт батьків.
5. Доброта й милосердя народжуються в сім'ї.
6. Усі діти здібні.
7. Виховання в дітей любові й готовності до праці.
8. Формування художніх смаків у дитини в сім'ї.
9. Як запобігти деяким захворюванням дітей молодшого шкільного віку?

Набагато легше стати батьком, ніж залишитися їм.

В. Ключевський

СЕРЕДНЯ ЛАНКА

5 клас

1. Типові помилки в сімейному вихованні. Як їм запобігти?
2. Цей важкий «перехідний» вік.
3. Особливості поведінки дітей у підлітковому віці.
4. Психофізичне й психічне здоров'я підлітка. Що йому загрожує?
5. Розумове виховання й розвиток пізнавальної діяльності в підлітковому віці.
6. Духовний світ підлітка. Як він формується?
7. Як прищеплювати підлітку інтерес до праці й повагу до людей праці?
8. Культура поведінки підлітка. Як її виховувати?
9. Роль сім'ї в заохочуванні підлітків до занять спортом.

6 клас

1. Засоби й методи педагогічного впливу на підлітка в родині.
2. Педагогічна занедбаність підлітків. Які причини її виникнення?
3. Як здійснювати правове виховання в сім'ї?
4. Як формується світогляд у підлітковому віці?
5. Як виховувати у підлітків інтерес до здобуття знань?
6. Виховання громадянської свідомості в дітей у сім'ї.
7. Праця підлітків у сім'ї та її організація.
8. Екологічна культура. Як її виховувати в підлітків у родині?
9. Гігієна побуту, розумова й фізична праця підлітків у сім'ї.

7 клас

1. Спілкування підлітків із дорослими й ровесниками.
2. У сім'ї росте дочка. У сім'ї росте син.
3. Батьки в боротьбі з наркоманією й токсикоманією.
4. Підліток. Його емоції та почуття.
5. Спрямованість особистості й розвиток здібностей у підлітків.
6. Сім'я - джерело громадянськості та патріотизму.
7. Як виховувати працелюбність у підлітків?
8. Естетичне виховання в сім'ї.
9. Коли закінчилися уроки: дозвілля підлітків.

8 клас

1. Бездоглядність підлітків та її наслідки.
2. Підлітковий алкоголізм. Як його попередити?
3. Потреби й інтереси підлітків.
4. Типові конфліктні ситуації з батьками та іншими дорослими.
5. Темперамент, воля й характер. Особливості їх формування в підлітковому віці.
6. Батькам про культуру міжетнічних і міжособистісних стосунків.
7. Спільна робота сім'ї та школи з трудового виховання підлітків.
8. Як залучати підлітків до різних видів мистецтва?
9. Спосіб життя сім'ї та здоров'я підлітків.

Батьки люблять своїх дітей тривожною і поблажливою любов'ю, яка псує їх. Є інша любов – уважна та спокійна, яка робить їх чесними. І така справжня любов батька.

Д. Дідро

СТАРША ЛАНКА

9 клас

1. Сімейні стосунки в підлітковому віці.
2. Майбутній сім'янин виховується в сім'ї.
3. Економічне виховання підлітків.
4. Колективізм закладається в родині.
5. Формування навичок самоосвіти й самовиховання в підлітковому віці.
6. Патріотизм і його виховання в сім'ї.
7. Роль сім'ї в професійному самовизначенні підлітків.
8. Можливості школи й сім'ї з формування в підлітків естетичних смаків.
9. Літній відпочинок підлітка.

10 клас

1. Анатомо-фізіологічні та індивідуальні особливості юнацького віку.
2. Психологія юнацтва.
3. Спільна робота школи й сім'ї з формування в старшокласників якостей сім'янина.
4. У чому специфіка пізнавальної та навчальної діяльності юнацтва?
5. Духовний світ старшокласника та його суперечності.
6. Формування гуманістичного світогляду старшокласників у сім'ї.
7. Виховання громадянина й патріота - важливе завдання сім'ї.
8. Роль естетичного виховання у формуванні особистості старшокласника.
9. Фізичний розвиток і зміцнення здоров'я юнацтва.

11 клас

1. Методи виховання старшокласників у сім'ї.
2. Виховання характеру й морально-вольових якостей у юнацькому віці.
3. Виховання культури розумової праці й керівництво самоосвітою старшокласників.
4. Сім'я та формування розумових потреб і ціннісних орієнтацій у юнацькому віці.
5. Правове виховання й попередження правопорушень у старшокласників.
6. Спільна робота школи та сім'ї щодо залучення юнацтва до культури різних національностей і меншин.
7. Роль сім'ї у професійній орієнтації старшокласників.
8. Батьки та формування естетичних запитів та інтересів у юнацькому віці.
9. Спільна робота батьків і вчителів із формування здорового способу життя в юнацтва.

Згадайте свою молодість. Але, допомагаючи своїм дітям, вимагайте, щоб вони і самі собі допомагали. У них не буде ні твердого характеру, ні сили волі, якщо вони не навчаться долати перешкоди. Птах годує пташенят із дзьоба і при цьому вчить їх літати самостійно.

Андре Моруа

ФОРМИ ПЕДАГОГІЧНОГО ВСЕОБУЧУ

Існує велике розмаїття організаційних форм педагогічного всеобучу батьків у сучасних освітніх закладах. Доцільно виділити такі:

- колективні: лекції, конференції (з обміну досвідом родинного виховання, з обговорення педагогічної літератури, періодичної преси з питань сімейного виховання), диспути, дискусії, “круглі столи”, вечори запитань і відповідей, дні взаємних претензій, дні відкритих дверей, кінолекторії, інформаційні стенди;
- індивідуальні та групові: консультації з проблем родинно-сімейного виховання, бесіди, відвідування сімей, листування, індивідуальні дні, зустрічі з батьками; педагогічні доручення батькам;
- диференційовані: вечори сімейних традицій; виставки (“Світ захоплень нашої сім’ї”, “Кулінарні вироби членів сім’ї”) декоративно-прикладної творчості, родинних альбомів, колекцій; випуск тематичних газет (“Дозвілля родини”, “Говорять професії батьків”, “Моя сім’я”, “Спорт у родині”); конкурси, зустрічі поколінь, дискусійні клуби, відкриті уроки, проблемні мости тощо.

На значну увагу заслуговує створення консультативних пунктів з питань виховання учнів. Такі пункти доцільно організовувати при навчальних закладах із залученням до роботи в них педагогічних кадрів вищої кваліфікації, психологів, працівників правоохоронних органів, соціальних педагогів, лікарів, дієтологів та інших спеціалістів, від яких батьки могли б отримати компетентні консультації з питань, що їх хвилюють.

ТРАДИЦІЙНІ ФОРМИ РОБОТИ З БАТЬКАМИ

I. Індивідуальні:

- відвідування сім’ї;
- запрошення до школи;
- індивідуальна педагогічна бесіда;
- індивідуальна педагогічна допомога;
- листування з батьками;
- дні відкритих дверей.

II. Групові:

- зібрання батьківського активу;
- групові бесіди; групові консультації;
- батьківські консилиуми.

III. Колективні:

- лекції та бесіди;
- науково-практичні конференції;
- батьківські дні;
- вечори питань і відповідей;
- загальношкільні та класні батьківські збори;
- збори-концерти;
- конференції з обміну досвідом виховання;
- диспути;
- педагогічні колегіуми;
- зустрічі «за круглим столом»;
- педагогічний всеобуч;
- усні журнали.

Батьки дістаються нам, коли вони вже занадто старі, щоб виправити їх погані звички.

З фільму «Доктор Хаус»

ТРАДИЦІЙНІ МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ РОБОТИ З БАТЬКАМИ:

- спостереження;
- бесіди;
- анкетування;
- учнівські твори-роздуми.

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ РОБОТИ З БАТЬКАМИ

- педагогічний десант (виступ педагогів у організаціях, де працюють батьки);
- дерево родоводу (зустрічі поколінь, роздуми над проблемами виховання);
- у сімейному колі (індивідуальна допомога родинам, організація зустрічей із лікарями, юристами, психологами);
- родинний міст (збори дітей, батьків, членів родини);
- день добрих справ (спільна трудова діяльність учителів і батьків, дітей);
- сімейна скринька (добірка матеріалів із позитивним досвідом родинного виховання);
- дні довір'я (у визначені дні батьки-лікарі, батьки-юристи і т.д. проводять консультації для бажаючих);
- народні світлиці (спільне проведення традиційних святкувань);
- аукціони педагогічних ідей (обмін досвідом із родинного виховання);
- батьківські педагогічні ринги (спільне розв'язання педагогічних задач);
- батьківські педагогічні «табу» (спільне обговорення шляхів виходу із кризових ситуацій).

Мистецтво виховання має ту особливість, що майже всім воно здається справою знайомою й зрозумілою, а іншим - навіть легкою, і тим зрозумілішою і легшою здається воно, чим менше людина з ним знайома теоретично і практично.

К.Ушинський

«Коло ідей»

Метою «Коло ідей» є вирішення гострих суперечливих питань, створення списку ідей і залучення всіх учасників до обговорення поставленого питання. Технологія застосовується, коли всі групи мають виконувати одне й те саме завдання, яке складається з кількох питань (позицій), які групи представляють по черзі.

Коли малі групи завершують виконувати завдання й готові подати інформацію, кожна з них по черзі озвучує лише один аспект проблеми, що обговорювалася. Продовжуючи по колу, учитель (психолог) запитує всі групи по черзі, поки не вичерпаються ідеї. Це дасть можливість кожній групі розповісти про результати своєї роботи, уникаючи ситуації, коли перша група, що виступає, подає всю інформацію.

«Діалог»

Суть його полягає в спільному пошуку групами узгодженого рішення. Це знаходить своє відображення в кінцевому тексті, переліку ознак, схемі тощо. Діалог виключає протистояння, критику позиції тієї чи іншої групи. Усю увагу зосереджено на сильних моментах у позиції інших.

Створюється 5—6 робочих груп і група експертів. Робочі групи отримують 5—10 хвилин для виконання завдання. Група експертів складає свій варіант виконання завдання, стежить за роботою груп і контролює час. Після завершення роботи представники від кожної робочої групи на дошці або на аркушах паперу роблять підсумковий запис. Потім, по черзі, надається слово одному доповідачеві від кожної групи. Експерти фіксують спільні погляди, а на завершення пропонують узагальнену відповідь на завдання. Групи обговорюють і доповнюють її. Занотовується кінцевий варіант.

«Спільний проект»

Має таку саму мету й об'єднання в групи, що й діалог. Але завдання, які отримують групи, різного змісту та висвітлюють проблему з різних сторін. Після завершення роботи кожна група звітує й записує на дошці певні положення. У результаті з відповідей представників груп складається спільний проект, який рецензується та доповнюється групою експертів.

«Синтез думок»

Схожий за метою та початковою фазою на попередній варіант групової роботи. Але після об'єднання в групи й виконання завдання учасники не роблять записів на дошці, а передають свій варіант іншим групам, які доповнюють його своїми думками, підкреслюють те, із чим не погоджуються. Опрацьовані результати передаються експертам, які знову ж таки зіставляють написане з власним варіантом, роблять загальний звіт, який обговорює весь колектив.

«Акваріум»

Варіант навчання, що є формою діяльності учасників у малих групах, ефективний для розвитку навичок спілкування, удосконалення вміння дискутувати й аргументувати свою думку. Може бути запропонований тільки за умови, якщо учасники вже мають навички роботи в групах.

Диспут, дискусія - обмін думками з проблем виховання

Одна з цікавих для батьків форм підвищення педагогічної культури. Вона дозволяє залучити їх до обговорення найважливіших проблем, сприяє формуванню вміння всебічно аналізувати факти та явища, спираючись на свій досвід, стимулює активне педагогічне мислення.

Тематичні конференції з обміну досвідом виховання дітей (на всіх рівнях).

Така форма викликає заслужений інтерес, привертає увагу батьківської й педагогічної громадськості, діячів науки та культури, представників громадських організацій. Презентація досвіду сімейного виховання в засобах масової інформації.

Вечори питань і відповідей

Проводяться із залученням психологів, юристів, лікарів та інших фахівців; на них запрошуються батьки з урахуванням вікових особливостей дітей (наприклад, батьки першокласників, хлопчиків-підлітків, мами учениць 8-9 класів).

Батьківський лекторій "Університет педагогічних знань"

Сприяє підвищенню педагогічної культури батьків, їх психолого-педагогічної компетентності в сімейному вихованні, вироблення єдиних підходів сім'ї та школи до виховання дітей. У визначенні тематики заходів беруть участь батьки.

Батьківські збори

Одна з основних форм роботи з батьками. Тут обговорюються проблеми життя класного і батьківського колективів. Класний керівник спрямовує діяльність батьків у процесі його підготовки. Збори не повинні зводитися до монологу вчителя. Це взаємний обмін думками, ідеями, спільний пошук. Тематика зібрань може бути різноманітною: "Ми - одна родина"; "Про добро й милосердя"; "Учимося спілкуванню", "Психологічний клімат у колективі" тощо. Особливу турботу в педагогів викликає взаємодія з батьками дітей: як залучити батьків до виховної діяльності в класі, підвищити їх роль у вихованні дитини. Із цією метою класний керівник організовує спеціальні зустрічі з батьками дітей, проводить конференції-роздуми, збори "Роль батька у вихованні дітей" тощо. Освітні заклади з урахуванням сучасних вимог істотно урізноманітнили саму форму проведення батьківських зборів. Вони можуть проходити у формі круглого столу, тематичної дискусії самих батьків із запрошенням фахівців, у яких зацікавлена родина, консультації з фахівцями тощо.

ТИПОЛОГІЯ БАТЬКІВСЬКИХ ЗБОРІВ

1. Організаційні збори.
2. Тематичні збори.
3. Збори-диспути.
4. Збори-конференції.
5. Збори-практикуми.
6. Збори-концерти.
7. Збори-семінари.
8. Педагогічні роздуми.
9. Підсумкові батьківські збори.

Зустрічі батьківської громадськості з адміністрацією школи, учителями

Педагоги знайомлять батьків із вимогами до організації роботи з предмету, вислуховують побажання батьків. у процесі спільного обговорення можливе складання програм дій, перспективних планів спільної роботи.

Батьківські читання

Дуже своєрідна форма роботи з батьками, що дає їм можливість не тільки слухати лекції педагогів, але й самостійно вивчати літературу з проблеми. Батьківські читання допомагають багатьом сучасним батькам переглянути свої погляди на виховання, познайомитися з традиціями виховання дітей в інших родинах, по-іншому подивитися на свою дитину і своє ставлення до неї. У ході батьківських читань можна формувати батьківську культуру, кругозір у межах певної проблеми

Батьківські тренінги

Батьківські тренінги — це досить ефективна активна форма роботи з батьками, які усвідомлюють наявні проблеми родини, прагнуть змінити стиль взаємодії, зробити її більш відкритою і розуміють необхідність набуття нових знань і вмінь у вихованні власної дитини.

Неабиякого значення набувають тренінги для батьків, що тільки-но почали набувати досвіду у вихованні дитини. Бажано, щоб у батьківських тренінгах брали участь обоє батьків. Від цього ефективність тренінгу підвищується, і результати не змусять на себе чекати.

Щоб тренінг мав кінцевий позитивний результат, він повинен містити п'ять—вісім занять. Зазвичай він проводиться шкільним психологом або вчителем, який володіє тренінговою методикою.

Батьківські ринги

Батьківські ринги -- одна з дискусійних форм спілкування батьків і формування батьківського колективу.

Більшість батьків від самого початку виявляють категоричність суджень із багатьох питань виховання дітей, абсолютно не беручи до уваги можливості та здібності своєї дитини, реальний рівень її навчального потенціалу. Дехто вважає, що методи виховання в родині не підлягають обговоренню й коригуванню з боку педагога. Батьківський ринг проводиться насамперед для того, щоб батьки мали змогу впевнитися в правильності своїх методів виховання або провести «ревізію» свого педагогічного арсеналу.

Батьківський ринг готується у формі відповідей на більш актуальні питання педагогічної та психологічної наук. Питання батьки обирають самостійно: від самого початку навчального року. Перелік проблемних питань для участі в ринзі батьки одержують на перших батьківських зборах. Під час проведення рингу з одного й того ж питання полемізують дві або більше родин, можливо, навіть знаходячись на різних позиціях. Решта аудиторії реагує на полеміку родин лише оплесками. Експертами в батьківських рингах можуть виступати молоді педагоги, які працюють у школі, а також діти-старшокласники.

Останнє слово в ході рингу залишається за фахівцями, запрошеними для участі в зустрічі, або за класним керівником, який може навести вагомні докази з життя класного колективу на захист певної позиції.

Корисність таких зустрічей полягає ще й у тому, що вони дозволяють припинити будь-які приватні суперечки між батьками з питань організації освітнього простору їхніх дітей, змісту навчального й виховного процесу.

Батьківські вечори

Форма роботи, яка чудово згуртовує батьківський колектив: такі вечори проводяться в кабінеті один-два рази на рік у присутності учнів або без них; це свято спілкування з батьками друзів дитини, свято спогадів власного дитинства й дитинства своєї дитини; це пошук відповідей на запитання, які ставить перед батьками життя. Батьківський вечір – це нагода класному керівникові знайти однодумців і помічників у вихованні учнів і формуванні учнівського колективу.

Пропонуємо орієнтовні теми батьківських вечорів:

- ✓ Про цікаві ідеї у вихованні дітей (зі сторінок батьківського щоденника).
- ✓ Родинні ігри. Сучасні ігри та іграшки.
- ✓ Яким ми бачимо майбутнє своїх дітей.
- ✓ Святі обереги нашої сім'ї.
- ✓ Друзі нашої родини.
- ✓ Літопис родин.
- ✓ Май добру звичку – звертайся в родинну скарбничку.
- ✓ Взаємини поколінь у родині: приклад для наслідування.
- ✓ Моральні уроки нашої родини Мистецтво виховання.
- ✓ Сімейні діалоги тощо.

Батьківський клуб

Проводиться у формі зустрічей і вимагає від організаторів спеціальної підготовки. Мета клубу – залучити батьків до обговорення питань виховання. Головна умова успіху таких зустрічей, дискусій - добровільність і взаємна зацікавленість.

Кіноклуб

Проводиться з переглядом соціально значущих фільмів, відеороликів з подальшим обговоренням, вирішенням конфліктних ситуацій з посиланням на законодавчу базу.

Перелік фільмів для перегляду батьківською аудиторією

- «Писатели свободы»- про роботу, взаємовідносини молодої вчительки з підлітками, схильними до правопорушень
- «Клас» - про порушення прав дитини в колективі
- «Останній урок» - про знущання, насмішки над учителем, що призвели до трагедії
- «Уроки вождіння», « Біллі Елліот» - відносини батьків і дітей
- «Молитва за Боббі» - про хворих на СНІД
- «Жінки, чоловіки та діти»- право на приватне життя
- «Поліана», «Кришталевий хлопчик» - діти з особливими потребами
- «Ен зелених дахів» - проблеми безпритульних

Соціальні ролики:

- «Мама променяла меня на компьютер»
- «Быть родителем или родным человеком»
- «Письма детей родителям»
- «Дети – это наше зеркало»
- «Не разрушайте мечты детей»
- «Притча о любви и терпении»
- «Берегите своих детей»

Наші діти - це наша старість. Правильне виховання - це наша щаслива старість, погане виховання - це наше майбутнє горе, це наші сльози, це наша провина перед іншими людьми.

А. Макаренко

Групові форми взаємодії педагогів і батьків.

Особливо важливою формою є діяльність батьківського комітету. Батьківський актив - це опора педагогів, і за умови плідної взаємодії вони успішно вирішують спільні завдання. Батьківський комітет прагне залучити батьків і дітей до організації класних, шкільних справ, вирішення проблем життя колективу.

Форми пізнавальної діяльності:

- громадські форуми знань,
- творчі звіти з предметів,
- дні відкритих уроків,
- свята знань і творчості,
- турніри знавців,
- спільні олімпіади,
- випуск предметних газет,
- засідання, звіти наукових товариств учнів тощо.

Батьки можуть допомогти в оформленні, підготовці заохочувальних призів, оцінки результатів, безпосередньо брати участь у заходах, створюючи власні або змішані команди. Це можуть бути конкурси: "Родина -- ерудит", "Сімейні захоплення"; читацькі конференції "Коло сімейного читання" тощо.

Форми трудової діяльності:

- оформлення кабінетів,
- благоустрій і озеленення шкільного двору,
- посадка алей,
- створення класної бібліотеки;
- ярмарок-розпродаж сімейних виробів,
- виставки "Світ наших захоплень" тощо.

Форми дозвілля:

- спільні свята, підготовка концертів,
- спектаклів, перегляд і обговорення фільмів,
- спектаклів, змагання,
- конкурси,
- КВК,
- туристичні походи та злети, екскурсійні поїздки.

У домашніх клубах вихідного дня батьки організують діяльність дитячих груп, сформованих із урахуванням інтересів і уподобань. Широке поширення одержують сімейні свята й фестивалі: День матері, День батька, День бабусь і дідусів, День моєї дитини, День взаємної подяки; ігрові сімейні конкурси: Спортивна сім'я, Музична родина, конкурс сімейних альбомів, конкурс господинь. Спільна діяльність у творчих об'єднаннях різної спрямованості.

Головний зміст і мета сімейного життя - виховання дітей. Головна школа виховання дітей - це взаємини чоловіка і дружини, батька і матері.
В. Сухомлинський

ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІВ ДО РОБОТИ З БАТЬКАМИ**ТРЕНІНГ «МУДРІСТЬ БАТЬКІВСЬКОГО ВИХОВАННЯ»****Мета :**

- познайомити педагогів із інноваційними формами роботи з батьками;
- розвивати вміння педагогів сприяти набуттю батьками психолого – педагогічних знань із основ розвитку особистості дітей , і навичок партнерської взаємодії з ними;
- навчити педагогів активізувати батьківську громадськість до партнерської взаємодії зі школою , шкільним психологом із питань виховання в сім'ї;

Обладнання: стікери, на ватмані малюнок золотої рибки, лусочки, інформаційні повідомлення, пазли, бейджики- 30 шт., плакат із зображенням кола, висловлювання «так , ні, не знаю», стрічки, батьківська шпаргалка, ключеві слова: « фізіологічні, любові, безпеки, визнання.»

Учасники: педагоги , методисти відділу освіти.

Очікувані результати: формування толерантного та емпатійного ставлення батьків і педагогів до дітей; встановлення тісних зв'язків між батьками й педагогами; аналіз особливостей сприйняття дитиною дорослих на різних вікових етапах; усвідомлення ролі батьків і родини у створенні умов для повноцінного розвитку дитини; зменшення проявів жорстокого ставлення до дітей у сім'ях.

План тренінгового заняття.

Вступ. Розповідь педагога-тренера про мету, завдання, структуру й регламент тренінгового заняття.

У професії педагога багато сфер відповідальності. Це класне керівництво, підготовка й проведення уроків , виховна робота , робота з документацією тощо. Одним із важливих аспектів у роботі вчителя, класного керівника є налагоджена робота з батьками . В арсеналі досвідченого педагога є багато різноманітних форм і методів роботи з батьками учнів. Більшість із них – традиційні. До них звикли й педагоги, і батьки . Нерідко останні приходять до школи лише тому , що запросив учитель. Нічого цікавого від цих нечастих зустрічей батьки, як правило, не очікують. Сьогодні ми запропонуємо Вашій увазі проведення батьківських зборів у формі тренінгу . Ви не тільки познайомитеся з цікавими формами роботи, а й візьмете особисто участь у тренінгу, виконуючи роль батьків . Темою нашого тренінгу є «Мудрість батьківського виховання».

Ми поговоримо про світ дитинства у просторі світу дорослих .

Вправа на знайомство «Снігова куля » (7 хв.)

Мета: познайомити учасників тренінгу, сприяти створенню комфортної робочої атмосфери;

Перший учасник називає своє ім'я та мрію , другий учасник – повторює ім'я першого учасника та його мрію , потім називає своє ім'я та свою мрію і т.д. Учасники прикріплюють свої бейджики з іменами.

(Педагог – тренер стежить за тим , щоб учасники висловлювалися максимально стисло).

Вправа «Сімейний статут» Правила роботи. (5 хв.).

Об'єднуємо учасників у чотири групи : пори року (учасники створюють свої кола).

Зараз ви створили одну велику сім'ю . А для того, щоб уникнути сімейних конфліктів, необхідно виробити й прийняти своєрідний «Сімейний статут», який закріплюватиме правила поведінки та права членів родини. (Учасники на приготованих стікерах пишуть правила, які, на їхню думку, допоможуть їм працювати в одній родині , потім по черзі презентують правила й вивішують на ватмані в зображеному колі . Усі правила, які будуть не прийняті, вивішують за колом)

Вправа «Золота рибка». Визначення очікувань. (5 хв.)

Тренер: У казках завжди виконує бажання золота рибка. Сьогодні вона також у нас є , але ваших бажань вона ще не знає. У вас на столах лежать лусочки до неї . Напишіть на них свої сподівання від сьогоднішнього тренінгу.

Вправа «Сходинки розуміння».

Кожна група отримує свою частину тексту «Сходинки розуміння, або Як краще любити дитину». Текст учасники опрацьовують протягом 5 хвилин, потім презентують його, вибираючи головне.

1. Група.

Значення батьків у світі дитини неможливо переоцінити. Батьки складають перше оточення дитини, у якому вона здобуває важливий життєвий досвід , знання про себе й про світ. З батьківської подачі діти засвоюють поняття про Добро і Зло. Під впливом батьків формується основна структура особистості – система уявлень і ставлень до «Я » (себе) , до людей , до світу , що багато в чому визначає характер і поведінку людини.

Ставлення матері до своєї дитини, ще до її появи на світ, може вплинути на майбутній розвиток особистості. Коли дитина знаходиться в утробі матері , між ними існує не тільки фізіологічний, а й психологічний зв'язок. Вона відчуває стани й ставлення матері, особливості , що пов'язані з нею : хоче вона її чи ні , любить чи ні. Дитина відчуває також настрій мами : радість, страх, тривогу тощо. Багато з того, що дитина відчуває у внутрішньоутробному стані, відображується на її розвитку. Зрозуміло , що дитина , яку хотіли й любили ще до появи на світ, поводитиметься інакше, ніж та, на яку не звертали уваги і якій уже тоді доводилося захищатися від негативного впливу батьків і оточення .

Дитина народжується беззахисною, беспорядною й незалежною. У неї немає ні здатності керувати собою, ні стійкості й сили зустріти життя. Єдиним орієнтиром, необхідним для формування образу самої себе й навколишнього світу, є ставлення до неї близьких , їхні реакції на неї. Вона приймає все , що адресує їй світ – чи то усмішка, ласкаве слово , чи незадоволений погляд, докір. Оскільки маленька дитина не має слів для того, щоб оформити свої переживання, її реакції на ставлення близьких виливаються в почуттях, які « записуються» в її внутрішньому світі, поповнюють сховище даних про себе й світ. Переживання перших років життя накладають відбиток на все подальше життя людини.

2. Група.

Якщо спілкування з батьками має позитивний емоційний фон, дитину люблять , приймають з усіма її «плюсами» і «мінусами», вона знає й відчуває це навіть тоді , коли батьки виказують невдоволення її поведінкою чи карають. У неї закладається почуття цінності свого «Я», упевненості в собі . Доброзичливий до неї світ вона сприймає як безпечне й стабільне місце , а людей - як надійних і дбайливих, з'являється почуття довіри до оточуючих. Упевненість і довіра допомагають дитині виявити себе, ставати самим собою. А ставши дорослою, така людина буде любити себе та інших, житиме в злагоді із собою та світом .

Однак батьки можуть бути й емоційно холодними, відчуженими, незрілими, не здатними на любов , або такими , що не надають їй особливого значення. Негативно відгукуються про дитину, акцентуючи увагу на її помилках і поразках, порівнюючи з іншими , успішними дітьми , батьки формують негативне самосприйняття. Відчуження й байдужість батьків породжують у дитині відчуття нікчемності, непотрібності, меншовартості. На основі цих переживань розвивається банальна тривога: почуття беспорядності й самотності у світі, який уявляється ворожим . Це почуття порушує правильне уявлення дитини про себе, закладає основу комплексу неповноцінності.

У майбутньому вона, найімовірніше, виявлятиме агресію, ворожість, авторитарність у ставленні до оточення, або плаксивість, залежність, нерішучість, відчуженість, закритість від людей. Дитина з низькою самооцінкою не претендує на більше в житті – ні в теперішньому, ні в майбутньому, не ставить перед собою високої мети, оскільки не впевнена, що зможе її досягнути, постійно сумнівається у своїх можливостях, які в реальності вищі, ніж вона передбачає.

Є сім'ї, у яких буквально «загодовують» дитину любов'ю, оточують надмірною опікою, шануванням, захопленням, виконують щонайменші примхи. Приймаючи безмежну любов і відчуваючи свою надцінність незалежно від їх реальних якостей, дитина стає себелюбною, егоїстичною, вимогливою до інших, але не до себе. Виростаючи, вона заявляє «власницький» характер: інші повинні належати тільки їй, задовольняти тільки її потреби, так само як раніше це робили батьки. Така дитина багато чекає від життя: популярності, матеріального достатку. Однак не вміє співвідносити свої можливості з вимогами ситуації. Розраховуючи тільки на успіх, вона переживає невдачі як життєву трагедію.

3 група.

У психології існує таке поняття як умовна любов, за якої дитина отримує ніжність і ласку як нагороду тоді, коли батьки нею задоволені. Дитину люблять «за щось», приймають тільки тоді, коли вона поводить відповідно до вимог і очікувань батьків, коли слухняна й подає надії на успішне майбутнє. За таких умов дитина стикається з тим, що батьки цінують одні й відкидають інші прояви її особистості. Одним із несприятливих наслідків такого ставлення є установка: «Любов потрібно заслужити покірною поведінкою», яка в дорослої людини виявиться рисами комфортності, залежності від інших, надмірною поступливістю. Така дитина пригнічує свою індивідуальність заради отримання визнання й любові інших людей, боїться сказати «ні», дозволяє іншим «експлуатувати» себе, оскільки вважає, що любити її можна лише за щось. Наприклад, за чуйність, гарні оцінки чи за перемогу в спортивних змаганнях. Згодом у неї розвивається високий рівень тривожності через постійне прагнення догодити дорослим і «заслужити» їхню любов. Це разом із неможливістю відповідати часто завищеним вимогам дорослих формує комплекс неповноцінності, вразливість до зовнішніх впливів і, врешті-решт, життєву неуспішність.

Отже, для досягнення позитивних результатів у вихованні батьки мають прагнути пізнати свою дитину через увагу до неї, через зацікавлене, емоційне спілкування з нею; полюбити її безумовною любов'ю, просто за те, що вона є, й не боятися показувати свою любов; прагнути зрозуміти свою дитину, її потреби й проблеми, частіше розпитувати про справи й сподівання, підтримувати ініціативи, допомагати дитині долати перешкоди на шляху до її життєвої самореалізації й розвитку.

4 група.

Позитивна самооцінка -- основа життєвого успіху людини

Самооцінка, оцінка своїх можливостей і перспектив спочатку складається на основі оцінок і ставлення батьків. Надалі дитина, сама того не усвідомлюючи, діє відповідно до батьківських прогнозів. Наприклад, твердження «З тебе нічого путнього не вийде!» може запрограмувати дитину на поразку в житті. Висока самооцінка сприяє особистісному зростанню, самоствердженню дитини. Занижена або завищена заважає розкриттю індивідуальності, сприяє формуванню комплексів.

Вплив батьків на становлення особистості дитини відбувається не тільки прямим, а й опосередкованим способом. Багато хто з психологів вважає, що особистість формується шляхом навчання та ідентифікації (ототожнення) зі значущими людьми. У нормі дівчатка ідентифікують себе з матір'ю, а хлопчики – з татом. Наслідком ідентифікації є вбирання в себе цінностей, рис характеру когось із батьків. Ототожнюючись з одним із батьків, дитина засвоює його способи поведінки, тобто починає поводитися подібним чином.

Спостерігаючи за поведінкою близьких дорослих, дитина вчиться бути чуйною, альтруїстичною, чи, навпаки – агресивною, злою. Ставлення батьків до сусідів, друзів чи роботи, грошей фіксується у сфері психіки людини, чого вона не усвідомлює, але поступово це стає її ставленням.

Дитина народжується з генетично заданими властивостями, що складають основу її індивідуальності. Базові властивості особистості, які називають темпераментом, обумовлюють індивідуальний спосіб реагування (поведінки) дитини, особливості її емоційної сфери.

Подібно до дерева, особистість дитини залежить від середовища свого зростання. Звичайно, діти можуть зростати й у несприятливих умовах, бо сила життя нездоланна, але при цьому є ймовірність, що зростання їх піде «не в тому напрямку» й особистість буде дисгармонійною.

Складання пазлів.

Тренер: ось ви й познайомилися з тим, як по-різному впливає любов батьків на дітей. Давайте ще раз назвемо необхідні складові розвитку дитини в сім'ї. У кожного з вас на столі знаходяться частинки пазлів, напишіть на них, що необхідно для повноцінного виховання дитини в сім'ї. (Учасники записують на пазлах свої відповіді та прикріплюють їх на дошці. У результаті виходить серце.)

Висновок: для правильного виховання дитини в сім'ї потрібне велике батьківське серце, яке складається з усіх перерахованих якостей.

Вправа «Голосування ногами».

Найголовніше для кожної родини – продовження роду, тобто наші діти. Зараз спробуємо визначити, чи розумієте ви своїх дітей методом голосування, тільки голосувати ви будете ... ногами.

(Педагог-тренер зачитує твердження, а учасники повинні вибрати для себе варіант: «ні», «так» або «не знаю» і стати у відповідний куток із написом. Після кожного твердження відбувається обговорення, чому саме обрано такий варіант відповіді.)

Твердження:

- Сучасні діти - зіпсовані. Раніше діти не мали такого гарного життя.
- Ми маємо самі вирішувати за дітей, а не слухати їх.
- Думка дитини є так само важливою, як і думка дорослої людини;
- Хлопці повинні отримувати кращу освіту, ніж дівчата, оскільки вони довше працюватимуть і зароблятимуть кошти на утримання родини;
- Дітей слід виховувати під наглядом родини;
- Діти ніколи не брешуть щодо насильства, яке над ними вчинили;
- Діти повинні завжди робити те, що їм скажуть дорослі;
- Батьки мають право покарати дітей на свій розсуд;
- Позбавляючи дітей чогось, ми спонукаємо їх зрозуміти цінну речей.

Вправа «Ниточки».

Звучить музика.

(Учасники тренінгу сідають півколом. Тренер вибирає 7 осіб, які отримують картки зі словами. Обрані учасники стають до аудиторії спиною, а інший тренер прикріплює їм картки зі словами: дитина, сім'я, дім, освіта, любов, права, надія. У центрі півкола стає учасник із написом «дитина».)

Текст тренера

Жила собі Дитина, яка була найщасливішою у світі. У неї були мама й тато, дідусь, бабуся і навіть старший брат. У дитини була сім'я (тренер уводить учасника, у якого є картка з написом «сім'я», і з'єднує його ниткою з «дитиною»). Усі члени сім'ї ставилися до дитини з повагою та розумінням. Дитина знала, що таке справжня любов (виводить учасника з картою «любов»).

Протягує другу ниточку. Сім'я дитини була доволі забезпеченою й жила у великому й світлому домі (виходить учасник із карткою «дім», протягує ниточку). Дитина вчилася в школі - гімназії, одній зі найкращих у місті, вона отримала якісну освіту (ниточка). Так дотримувалися права дитини (ниточка). Дитина з надією дивилася в майбутнє (ниточка - надія).

Але сталося так, що майже в один рік батько й старший брат дитини загинули в автокатастрофі. Мама, не впоравшись із нестерпним горем, почала дедалі частіше заглядати в чарку, шукаючи там порятунку, а бабуся й дідусь, не витримавши нещастя, померли одне за одним. Так у дитини не стало сім'ї (тренер входить у коло й перерізає ножицями ниточку «дитина - сім'я»), а разом із рідними поступово зникла любов (тренер розрізає нитку «дитина - любов»). Згодом не стало в дитини й дому, оскільки мати змушена була його продати, щоб розрахуватися з боргами.

Дитина разом із мамою опинилася на вулиці. Вона перестала ходити до школи (тренер перерізає ниточку «дитина - освіта»). Права дитини не дотримувалися, тому що дорослі перестали про неї піклуватися (перерізається нитка «дитина - право»). Лише світлий промінчик надії давав дитині сили та сподівання.

Та час минав, і одного разу дитину привели небайдужі люди до притулку. Фахівці закладу знайшли дитині прийомну сім'ю, де вже виховували двох хлопчиків і двох дівчаток. Поряд із дитиною з'явилися чоловік і жінка, яких дитина називає мамою і татом, у неї з'явилися брати і сестри (тренер зв'язує нитку «дитина - сім'я»). Дитина відчуває, що її люблять (тренер зв'язує нитку «дитина - любов»). У дитини з'явився дім, у якому вона почувалася затишно й комфортно (зв'язується нитка). Дитина знову почала вчитися (зв'язується нитка «дитина - освіта»).

Дитина знову могла сказати: «Я – людина, нехай маленька, але я маю права (пов'язується нитка «дитина - право»). Як чудово, коли на світі є добрі люди, і як важливо, щоб у серці залишалася «надія»!

Обговорення:

- Які почуття виникли?
- Що ж необхідно дитині в сучасному світі?
- Які умови потрібні дитині, щоб вижити в сучасному світі?

Вправа «Потреби дітей».

Педагоги в якійсь мірі схожі на будівельників. Вони будують дім, а ми виховуємо дитину. Опорою кожного дому є його стіни (прикріплюємо ватман), а уявімо, що ми з вами будуємо особистість дитини. Давайте зробимо нашу дитину відкритою світові.

У кожній сім'ї на парті є блакитні листочки; напишіть на них, які, на вашу думку, дитячі потреби повинні виконуватися в сім'ї, школі, суспільстві (кожна команда записує потреби на блакитних листках, які прикріплюють до стін будиночка).

Кожен будинок повинен мати стріху, яка б захищала його від негоди, стріхою для нашої дитини будуть її батьки (прикріплюємо стріху), які підтримують дітей, захищають їх. І як немає без стріхи повноцінного будиночка, так і немає без батьків повноцінного розвитку дитини, навіть тоді, коли всі дитячі потреби виконуються!

Підсумки тренінгу.

Сьогодні ми охопили лиш часточку проблемних питань, які існують у взаємовідносинах - «дитина - батьки».

На початку тренінгу ми загадували бажання, записавши сподівання від тренінгу на лусочки золотої рибки. Прочитайте їх ще раз, і якщо ваші сподівання з тренінгу справдилися, прикріпіть їх на рибку. (Учасники тренінгу діляться враженнями, озвучують сподівання.) Нехай ваші бажання й сподівання завжди справджуються й виконуються!

РОБОТА З БАТЬКАМИ**ПРОГРАМА «КУЛЬТУРА ВЗАЄМИН БАТЬКІВ І ДІТЕЙ»**

Тема 1. Дитина – дзеркало життя своїх батьків.

Форми роботи

- ✓ Лекція-діалог "Сім'я в житті молодшого учня".
- ✓ Укладання словника батьківської педагогіки.
- ✓ Опрацювання правил культури міжособистісних взаємин у сім'ї і початковій школі.
- ✓ Написання творів "Моя дитина", "Я-вихователь", "Моя сім'я".

Тема 2. Батьківська позиція-розуміння, визнання, прийняття дитини.

Форми роботи

- ✓ Бесіда "Особисті якості батьків у вихованні культури взаємин з дитиною".
- ✓ Дискусія "Визнання дитини. Право дитини бути індивідуальністю".
- ✓ Вправи на виявлення безкорисливих спонукань до взаєморозуміння і взаємодопомоги в сім'ї.
- ✓ Круглий стіл "Типи батьківської турботи про дитину, форми прояву".

Тема 3. Батьки очима своїх дітей.

Форми роботи

- ✓ Лекція-діалог "Сім'я як гарант безпеки дитини".
- ✓ Ознайомлення батьків із творами дітей на тему "Я і мій тато", "Моя мама", "Я і мої рідні".
- ✓ Інсценування найтиповіших ситуацій спілкування дітей і батьків.

Тема 4. Сімейний кодекс культури взаємин батьків і дітей.

Форми роботи

- ✓ Розповідь-діалог "Виховний ідеал української сім'ї – людина високої культури".
- ✓ Складання характеристики ідеалу сучасної сім'ї (цінності, правила і норми культури поведінки, спілкування, культури взаємин батьків і дітей).
- ✓ Розробка пам'ятки заповідей.
- ✓ Конкурс сімейних педагогічних кредо у вихованні культури взаємин батьків і дітей у сім'ї.
- ✓ Обговорення книжки В.Сухомлинського "Батьківська педагогіка".
- ✓ Написання листа дитині (за зразком твору В.О.Сухомлинського "Листи до сина").

Тема 5. Культура взаємин батьків і дітей молодшого шкільного віку.

Форми роботи

- ✓ Бесіда "Етнопедagogіка про культуру батьківсько-дитячих взаємин".
- ✓ Дискусія "Національні традиції культури спілкування батьків з дітьми".
- ✓ Складання історичної карти-характеристики культури міжособистісних взаємин за географічним, урбаністичним, культурно-релігійним, юридичним принципами: місто, село, регіон, область, традиції, обряди.
- ✓ Виставка педагогічної і методичної літератури за темою.
- ✓ Обмін досвідом у вихованні.
- ✓ Складання порад батькам і дітям.

Тема 6. Сім'я на планеті Земля.

Форми роботи

- ✓ Лекція-дискусія "Українська сім'я у європейському і світовому просторі". Обговорення пріоритетів розвитку інституту сім'ї різних країн і народів.
- ✓ Огляд нормативно-правових документів, програм, сучасних концепцій сімейного виховання.
- ✓ Складання пам'ятки "Суспільство про законний статус дитини".

ТРЕНІНГ ДЛЯ БАТЬКІВ «Я – ХОРОШИЙ БАТЬКО»

Мета: визначення кола проблем у взаємостосунках батьків і дітей, підвищення самооцінки; знаходження способів вирішення конфліктів.

Хід тренінгу

1. Ознайомлення із завданнями групових занять.

2. Знайомство учасників.

Батьки по чергово називають своє ім'я та ім'я дитини, пояснюючи, чому вони так її назвали. Деякі батьки можуть і не пригадати, чому вони так назвали свою дитину. Необхідно заспокоїти їх, кажучи, що, можливо, це було спонтанне рішення, тому й не запам'яталося.

Після знайомства батьки дають відповіді на такі запитання:

1. Як проявляються здібності Вашої дитини?
2. Як саме Ви допомагаєте розвивати здібності Вашої дитини?

Таким чином між батьками відбувається обмін досвідом виховання дитини в сім'ї.

3. Визначення очікувань учасників тренінгу. Вправа «Лелека»

Перед початком заняття ведучий прикріплює на стіні великий малюнок із зображенням лелеки, який несе в дзьобі немовля. Кожний учасник отримує паперову пір'їнку, на якій протягом 5 хвилин йому пропонується написати власні очікування від тренінгу.

Після того, як усі учасники записали свої очікування, вони по черзі підходять до лелеки, зачитують свої сподівання й скотчем приклеюють пір'їнки на його крила (наприкінці заняття малюнок лелеки можна використати для визначення досягнень щодо очікувань учасників).

4. Мовленнєвий тест «Які ви батьки?»

Відзначте, будь ласка, ті фрази, які ви часто використовуєте у спілкуванні з дітьми.

1. Скільки разів тобі повторювати?
2. Порадь, будь ласка, як мені вчинити в цій ситуації?
3. Не знаю, що б я без тебе робила!
4. І в кого ти такий(а) удався(лася)?
5. Які в тебе чудові друзі!
6. Ну, на кого ти схожа(ий)?
7. Ти моя опора й помічниця!
8. Ну що в тебе за друзі?!
9. Про що ти тільки думаєш?
10. Який(а) ти в мене розумний(а)!
11. А як ти вважаєш, сину (донько)?
12. У всіх діти як діти, а ти?!
13. Який ти в мене кмітливий!

Аналіз одержаної за тестом інформації.

Відповіді з позитивним значенням: 1,2,4,6,8,9, 12 — 2 бали; 3,5,7, 10, 11, 13 — 1 бал.

7—8 балів — ви живете з дитиною душа в душу. Вона щиро любить і поважає вас. Ваші стосунки з дитиною позитивно впливають на становлення її особистості.

10—12 балів — вам необхідно бути уважнішими у ставленні до дитини. Ви користуєтесь у неї авторитетом, але авторитет не замінить вашої любові. Розвиток дитини залежить скоріше від випадкових обставин, ніж від вас.

13—14 балів — ви й самі відчуваєте, що чините неправильно. Між вами та дитиною існує недовіра. Поки не пізно, намагайтеся приділяти дитині більше уваги, урахувати її запити та інтереси.

5. Діагностика на виявлення стосунків батьків із дитиною, тобто на психологічну сумісність батьків і дитини.

Із наведених моделей необхідно обрати ту, яка відповідає реальним стосункам із дитиною (демонструються моделі)

Моделі стосунків із дітьми:

1. Ви з дитиною не залежні один від одного й не близькі. Це непокоїть, варто замислитися над пошуками шляхів зближення.
2. Ви не залежні, не дуже близькі, але контактуєте, маєте щось спільне. Це вже краще.
3. Разом ви як особистості дуже близькі, але й незалежні.
4. Ви ближчі, ніж у моделі 3. Це гарні стосунки.
5. Ви близькі, як одне ціле «ми». Це дуже гарні стосунки.
6. Одна особистість повністю поглинута іншою особистістю. Для виявлення свого «Я» дитині не залишається місця. Це ситуація тиску.

6. Вправи

✓ Вправа «Асоціативний ланцюжок»

Необхідне забезпечення: аркуш ватману, поділений на три колонки з назвами «Дитина», «Батьки», «Сім'я»; конверт із картками трьох видів: «Дитина», «Батьки», «Сім'я» (загальна кількість карток відповідає кількості учасників), плакати з визначенням понять.

1-й етап

Учасникам пропонується знайти по одному слову-асоціації, пов'язаному з поняттям «дитина», «батьки», «сім'я», і записати у своєму робочому зошиті. Далі вони по черзі озвучують свої асоціації до цих понять, а ведучий записує їх у відповідну колонку на ватмані (можна використовувати інтерактивну дошку), створюючи своєрідні асоціативні ланцюжки.

2-й етап

Ведучий пропонує учасникам узяти наосліп із конверта по одній картці та об'єднатися в групи згідно з написами на них. Кожна група протягом 7 хвилин працює над визначенням поняття, зазначеного на картці, спираючись на відповідні асоціативні ланцюжки. Потім групи презентують свої визначення у великому колі.

Питання для обговорення

- Для чого необхідно було визначити зміст понять «дитина», «батьки», «сім'я»?
- Чи допомогли у визначенні понять асоціативні ланцюжки?

Наприкінці вправи ведучий за допомогою електронних слайдів (чи заздалегідь заготовлених плакатів) наводить приклади визначення цих понять зі словників, енциклопедій та інших видань.

✓ «Способи вирішення конфліктів»

Мета: формування вміння вирішувати конфлікти з дітьми без втрат із обох сторін.

- ❖ Учитель просить батьків навести приклади конфліктів, які були в них з дитиною, а потім проаналізувати причини, мотиви й результати цих ситуацій.
- ❖ На прикладі поділу яблука батькам необхідно показати, як відбувається вирішення конфліктів. Двом суперникам необхідно розділити яблуко.
- ❖ Батькам також можна запропонувати поділитися своїм досвідом стосовно того, як поводить себе дитина, коли вони сваряться між собою.

✓ «Я — хороший вихователь».

Мета: підвищення самооцінки ролі батька.

Батькам по колу пропонується продовжити речення «Я — хороший батько, тому що...». При виникненні труднощів у батьків слід допомогти їм знайти в собі позитивні батьківські риси. (Учитель підбиває підсумок, дякує всім за плідну роботу.)

✓ Керована дискусія

Ведучий пропонує учасникам підвестися й зібратися в центрі кімнати. Далі він зачитує твердження, стосовно якого учасникам необхідно висловити власну точку зору. Якщо вони погоджуються із запропонованим твердженням, то мають піти в куток кімнати, де прикріплено табличку «погоджуюся». Якщо учасники не поділяють думки, висунутої на обговорення, то переходять у куток із табличкою «не погоджуюся». Після розподілу учасників по кімнаті стосовно кожного твердження ведучий звертається до деяких із них із проханням аргументувати свою позицію.

Твердження.

- 1 Діти належать батькам.
- 2 Жінки краще виконують батьківські функції, ніж чоловіки.
- 3 Застосування фізичного покарання формує характер дитини.
- 4 Батьки, які люблять своїх дітей, не можуть завдати їм болю.

Під час дискусії має право на існування думка кожного учасника, що обумовлена певним досвідом і моральними цінностями. Завдання ведучого полягає в тому, щоб наприкінці дискусії підвести до висновку про те, що не можна однозначно трактувати жодне з наведених висловлювань.

✓ «Меморандум»

(від лат. memorandum, букв.— «те, про що необхідно пам'ятати») — дипломатичний документ, який висвітлює фактичну, документальну або юридичну сторону певного питання. Як правило, додається до ноти або вручається представникові іншої країни.

Ведучий об'єднує учасників у дві групи.

Перша група створює меморандум батьків до дитини «Я хочу, щоб моя дитина...», а друга — дитини до батьків «Я хочу, щоб мої батьки...». На виконання цього завдання психолог відводить групам 10 хвилин.

Після закінчення відведеного часу кожна з підгруп зачитує свій меморандум. Потім учасники визначають схожі позиції в представлених меморандумах.

7. Робота в групах «Стилі батьківської поведінки стосовно дітей»

Учасники об'єднуються в чотири групи. Кожна група отримує картку з характеристикою одного стилю поведінки.

Картка 1. Авторитарний стиль батьківської поведінки.

Батьки, схильні до авторитарного стилю:

- надто суворі;
- застосовують фізичні покарання;
- надмірно контролюють усі вчинки дитини;
- вимагають від неї постійної покірності;
- обмежують право вибору дитини;
- не бажають іти на компроміс із дитиною;
- нетерпимі до дитячих недоліків і проявів «дитячості».

Картка 2. Ліберальний стиль батьківської поведінки.

Батьки, схильні до ліберального стилю:

- здійснюють незначний контроль за поведінкою дитини або контроль узагалі відсутній унаслідок байдужого ставлення до виконання батьківських обов'язків;
- практикують уседозволеність;
- виконують усі забаганки дитини;
- невиправдано ідеалізують свою дитину.

Картка 3. Опікунський стиль батьківської поведінки.

Батьки, схильні до опікунського стилю:

- прагнуть постійно бути поруч із дитиною;
- вирішують за дитину всі проблеми;
- роблять за дитину те, що може робити вона сама;
- оточують дитину надмірною увагою;
- обмежують самоствердження дитини;
- контролюють кожний крок дитини.

Картка 4. Демократичний стиль батьківської поведінки.

Батьки, схильні до демократичного стилю:

- поважають особистість дитини;
- приймають дитину такою, якою вона є;
- дають зрозуміти дитині, що її справи є важливими й для них;
- довіряють своїй дитині;
- дозволяють своїй дитині робити власний вибір;
- заохочують самостійність дитини;
- засуджують не саму дитину, а її вчинок;
- прислухаються до думок дитини;
- проводять разом із дитиною вільний час;
- допомагають дитині розвивати її здібності.

Протягом 5 хвилин батькам пропонується ознайомитися із текстом картки, а після того — поміркувати над наступними запитаннями:

- Як почуває себе дитина, до якої батьки ставляться таким чином?
- Як може вплинути таке ставлення батьків до дитини на їх особистісний розвиток?

Після закінчення кожна група зачитує картку з характеристикою стилю поведінки та пропонує на загальний розгляд результати своїх міркувань.

Після цього ведучий дає батькам завдання визначити, який стиль батьківської поведінки є найбільш сприятливим для формування особистості дитини.

Після закінчення обговорення ведучий звертає увагу учасників на те, що характерною ознакою демократичного стилю є виявлення любові до дитини.

8. Визначення здійснення очікувань учасників

Ведучий привертає увагу учасників до аркуша очікувань «Лелека», із яким вони працювали на початку тренінгу. Він звертався з проханням подумати, наскільки справдилися очікування кожного.

Далі ведучий зауважує: «Нове життя... Від нього ми чекаємо чогось дивного й світлого, обов'язково щасливого. Наш лелека несе в дзьобі немовля— кожного з нас — шляхом до нових знань і відкриттів. Що ж побажати цій дитині?»

Пропонує на бантиках, що роздаються кожному, написати побажання собі або групі; кожний учасник по черзі підходить до лелеки й коментує, наскільки виправдалися його очікування, а потім зачитує своє побажання й прикрашає бантиком ковдру дитини, яку несе лелека.

Діти повинні виховуватися не для сьогодення, а для майбутнього, можливо, кращого стану роду людського.

Іммануїл Кант

БАТЬКІВСЬКІ ЗБОРИ “КОНФЛІКТИ З ДИТИНОЮ І ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ”

Мета: Допомогти батькам подолати труднощі у вирішенні конфліктних ситуацій у родині. Сприяти осмисленню конфліктної ситуації і шляхів виходу з неї.

На класній дошці написано вислови:

«Конфлікт — це побоювання хоча б однієї сторони, що її інтереси порушує, притискає, ігнорує інша сторона».

(Уільям Лінкольн)

«Від любові до ненависті один крок, від ненависті до любові кілометри кроків».

(Сенека)

«У нас кожна справа має пройти п'ять стадій: галас, безлад, пошук винуватця, покарання невинного і нагородження непричетного».

(С. Паркінсон)

Хід зборів

Батьки і діти — дві сторони конфлікту. Сьогоднішні збори пов'язані в першу чергу з тим, що багато підлітків, які стоять перед самостійним вибором подальшого життєвого шляху, підвладні сумнівам, внутрішнім протиріччям, страхам.

Батьки, в свою чергу, часто в такій ситуації не помічники і не друзі своїм дітям. Вони в мріях і установках на власну дитину створюють ідеалізований образ підлітка і його подальшого путі. Але, зіткнувшись у житті з реальними можливостями дитини, з її ставленням до свого майбутнього, батьківські райдужні перспективи розсипаються, як карточний домок, і наступає «ера конфліктів».

Батьки і діти воюють з приводу і без приводів, кожен доводить свою правоту і кожний по-своєму правий.

Антропологи і соціологи давно звернули увагу на таке характерне для західної культури явище, як розрив між поколіннями. Вони міркують так: сучасний світ з його стрімкими соціальними змінами, плюралістичними системами цінностей і технічним прогресом здається підліткові настільки складним і непередбаченим, що він не може встановити для себе стабільну систему координат. Крім того, раннє фізіологічне дозрівання у поєднанні з необхідністю довготривалої освіти — ознака того, що протягом багатьох років триває формування і асиміляція групової молодіжної культури, цінності, традиції і характер якої можуть вступати в конфлікт із дорослим світом.

За думкою фахівців, система поглядів і уявлень у людини зберігається приблизно протягом 30 років, тобто протягом найбільш активного періоду життя кожного покоління. Відмінності між поколіннями можуть носити мирний характер, а можуть — конфліктний. Зазвичай конфлікт між світоглядом двох сусідніх поколінь називають конфліктом батьків та дітей. Зіткнення поколінь, що носить характер протистояння різних систем цінностей, називається конфліктом поколінь. Зазвичай діти відкидають цінності покоління батьків, не бажаючи сприймати їх як еталон.

Головні причини родинних конфліктів

Конфлікт — це спір, суперечка, скандал, у яких сторони не скупляться на взаємні докори, образи. Найстрашніше в конфлікті — це почуття, які люди відчувають одне до одного. Страх, злість, образа, ненависть — головні почуття конфлікту.

Без конфліктів життя неможливе, але потрібно навчитись їх конструктивно вирішувати. Для того, щоб навчитись вирішувати конфліктну ситуацію, потрібно навчитись розуміти масштаби і деталі незгод і відкрито обговорювати їх. Згладжування конфліктної ситуації, уникання її вирішення може призвести до серйозних проблем:

- фізичних, пов'язаних зі здоров'ям;
- психологічних (приховання душевного болю, образи; зміна характеру людини; психічні розлади; суїцид та ін.);
- соціальних (втрата родини, самотність, відлюдкуватість).

Головна позитивна здатність у конфліктній ситуації — здатність до конфронтації-поясненню. Вона передбачає вміння:

- відкрито відстоювати власну позицію;
- оцінювати саму конфліктну ситуацію, її суть, а не особистісні якості свого опонента;
- зберігати особистісні відносини всіх учасників конфлікту.

Два покоління — два світосприйняття. Соціологів давно цікавило питання: які відмінності між людьми більш вагомі — класові чи вікові? З одного боку, різні матеріальні можливості є причиною різних стилів молодіжної субкультури у представників елітного, середнього та бідного класів. Іноді вони вражають. З іншого боку, ми часто можемо спостерігати більшу солідарність між молодими людьми, що походять із різних верств соціуму, ніж між різновіковими громадянами, що належать до одного класу. На цьому підґрунті виникла концепція розриву між поколіннями. Згідно з нею, відмінностей між батьками та дітьми більше, ніж між дітьми, що належать до різних верств суспільства.

Які ж головні причини виникнення конфліктних ситуацій в родинях, де є підлітки? Психологи визначили, що кожна із конфліктуючих сторін має свої причини.

Отже, для підлітка мотивацією можуть бути наступні аспекти:

- криза перехідного віку;
- прагнення самостійності і самовизначення;
- вимагання більшої автономії у всьому — від одягу до приміщення;
- звичка конфліктувати, вихована поведінкою дорослих у родині;
- бажання похвалитись своїми правами перед однолітками й авторитетними для підлітка людьми.

Батьки йдуть на розв'язування конфлікту з інших причин:

- небажання визнавати, що дитина стала дорослою;
- побоювання випустити дитину «з гнізда», невіра у її сили;
- проєктування поведінки дитини на себе у її віці;
- боротьба за власну владу і авторитетність;
- відсутність розуміння між дорослими у вихованні дитини;
- не підтвердження дитиною сподівань батьків.

Для того, щоб визначити конструктивні шляхи вирішення конфліктних ситуацій, пропонуємо спочатку ознайомитись з найбільш поширеними примітивними реакціями, що часто стають причиною конфлікту.

Реакція амбіції. Отримавши інформацію, яка надає перевагу іншій особі, людина негайно намагається принизити значення цієї інформації, підкреслюючи особисту значимість в очах оточуючих.

Реакція самозадоволення. Бажання похвалитися своїми можливостями або привілеями, досягненнями, при цьому спостерігаючи за реакцією оточуючих. Отримання радості від заздрощів інших людей.

Реакція заздрощів. Людина досягла успіху, інша від її успіху «захворює». Вона вважає, що чийсь успіх можливий лише після успіху її самої.

Реакція злорадства. Людина радіє з того, що комусь погано. Часто при цьому не приховує своїх почуттів.

Реакція захоплення. Бажання у будь-який спосіб присвоїти собі заслуги іншої людини, недивлячись на власні реальні заслуги.

Реакція агресії. Людина використовує загрозу та грубість для досягнення своєї мети. Це притаманно людям амбіційним і нечутливим до страждань інших.

Реакція присвоювання. Людина постійно намагається опікати когось і дошкуляти йому заради реалізації власних цілей.

Реакція байдужості. Байдуже ставлення до фізичних і моральних страждань іншої людини. Психологи визначили дванадцять основних кроків для вирішення конфліктних ситуацій. Роблячи їх, спробуйте відповісти на поставлені запитання.

- До чого може у майбутньому призвести заглиблення конфліктної ситуації?

Педагогічний практикум для батьків.

1. Батькам пропонується пройти анкетування «Що таке конфлікт» та «Ваша поведінка у конфліктній ситуації».

Анкета для учнів «Моя поведінка у конфлікті»

1. Ти — конфліктна людина?
2. Чи легко тобі з'ясувати з будь-ким стосунки?
3. Що ти відчуваєш після того, як з'ясував із кимсь стосунки?
4. Чи стаєш ти більш розумним після виходу з конфліктної ситуації, чи робиш для себе які-небудь висновки?
5. Із ким ти найчастіше конфліктуєш?
6. Що може стати приводом для виникнення конфлікту?
7. Хто першим намагається вирішити конфлікт — ти чи інша сторона?
8. Що ти, як правило, відстоюєш у конфлікті?
9. Чи змінюється твоє ставлення до людей, з якими ти конфліктував?
10. Чи потрібно людям навчатися вирішувати конфліктні ситуації?

Анкета для учнів та їхніх батьків «Що таке конфлікт»

Закінчіть речення:

1. Конфлікт — це
2. Причиною конфліктної ситуації може бути
3. Конфлікт може призвести до того, що
4. Зазвичай приводом для конфлікту в родині може бути .
5. Для того, щоб запобігти виникненню конфлікту, потрібно .

Анкета «Ваша поведінка у конфліктній ситуації»

Дайте відповідь на запитання:

1. Чи вважаєте Ви за необхідне піднімати тему конфліктів на батьківських зборах?
2. Чи виникають у Вашій родині конфліктні ситуації з дітьми?
3. Як Ви вирішуєте конфлікти?
4. Чи можна взагалі обійтися без конфліктів?
5. Чи можете ви поділитися досвідом виходу з конфліктних ситуацій, пов'язаних з Вашим сином або донькою?

Після анкетування батьки обмінюються досвідом щодо спілкування з дітьми-підлітками і вирішення конфліктних ситуацій.

2. Батькам пропонується обговорити ситуації.

Ситуація 1.

Після зборів незадоволені успіхами своєї дитини батьки приходять додому і вимагають від неї пояснень. Вони кажуть, що з такими оцінками після школи нікуди не візьмуть. У відповідь дитина каже: «Значить, піду працювати».

Як слід вчинити батькам у цій ситуації?

Ситуація 2.

Батьки з певної мети подарували своїй дитині гроші. Вона витратила їх не за призначенням, придбала те, про що давно мріяла. Батьки обурені, а дитина на свою адресу почула чимало гнівних докорів. Врешті-решт підліток грюкає дверима і йде з дому.

Ситуація 3.

Між матір'ю і чотирнадцятирічною донькою протягом тривалого часу виникають гарячі суперечки щодо того, о котрій годині дівчина має повертатися з прогулянки додому. Мати наполягає на тому, що донька повинна бути вдома не пізніше 9 години вечора, а донька вважає, що тут взагалі неприпустимі жодні обмеження.

Ситуація 4.

Ви повертаєтесь з роботи додому і вже на сходах чуєте гучну музику, веселощі у вашій квартирі. Ви заходите до квартири і бачите свою дитину і її друзів, які веселяться. У хаті — повний безлад. Ваша дитина дивиться на Вас і каже: «Привіт! Ми трохи повеселились! Не заперечуєш?».

Підсумки зборів.

Дорослішаючи, молодь приходить уже не в той світ, до якого ми її готували згідно зі своїм світосприйняттям. Досвід старших їй здається неприйнятним. Тож нам, батькам, слід сприймати своїх дітей і час, коли вони зростають, більш поблажливо. А конфлікти поколінь, що виникають і є невід'ємною частиною життя, можна звести до мінімуму, якщо не вимагати від дітей повного конформізму і залежності, якщо терплячіше ставитись до індивідуальних відмінностей усіх членів родини. Діалог і прагнення зрозуміти одне одного — місток, який поєднує, а не розділяє старше і молоде покоління.

(Класний керівник роздає батькам роздруковані пам'ятки та поради.)

Пам'ятка для батьків

1. Діти – основа сім'ї. У процесі виховання враховуйте індивідуальні особливості розвитку дитини.
2. Не ображайте, не бийте, не принижуйте дитину. Пам'ятайте, навчання – це радість (негативні емоції не сприяють засвоєнню матеріалу, вбивають бажання вчитися). Криком ви нічого не зміните.
3. Знайдіть час для бесіди з дитиною. Під час спілкування не реагуйте бурхливо, не засуджуйте, а будьте тактовними, толерантними у вираженні своїх суджень, думок. Намагайтеся контролювати режим дня дитини.
4. Пам'ятайте, що дитина – це ваше відображення (грубість породжує грубість, крик – крик, а взаєморозуміння і доброзичливість – добро і злагоду в сім'ї). Запитайте себе: «Чи хочу я, щоб моя дитина була схожа на мене?»
5. Дитина – це цілий світ, сприймайте її як цілісну особистість, дорослу людину, яка має свої права (на навчання, відпочинок тощо) і певні обов'язки (вчитися, дотримуватись правил для учнів).
6. Якщо ви помітили, що у дитини «важкий» період, тоді підтримайте її.
7. Не віддаляйте дитину від себе – знайдіть час поговорити, зрозуміти, згадати себе в її віці, допоможіть, якщо потрібно, лагідним добрим словом.
8. Не шкодуйте ніжних слів, будуючи стосунки з власною дитиною.
9. Ви дали дитині життя, тож допоможіть зорієнтуватися у бурхливому морі життєвих подій.
10. Приймайте та любіть дитину такою, якою вона є.

Пам'ятка для батьків

Шановні тата й мами! Конфліктна ситуація може докорінно змінити ваше життя! Постарайтесь, щоб ці зміни були на краще. Як поводитись під час конфлікту?

1. Перед тим, як Ви опинитесь у конфліктній ситуації, подумайте над тим, який результат від цього Ви бажаєте отримати.
2. Упевніться в тому, що результат для Вас дійсно важливий.
3. У конфлікті визнавайте не лише свої інтереси, але й інтереси Вашої дитини.
4. Дотримуйтесь етики поведінки в конфліктній ситуації, вирішуйте проблему, а не зводьте рахунки.
5. Будьте тверді і відкриті, якщо впевнені у своїй правоті.
6. Примусьте себе чути доводи своєї дитини.
7. Не принижуйте і не ображайте дитину для того, щоб потім не шкодувати про це.
8. Будьте справедливими і чесними в конфлікті, не жалійте себе.
9. Умійте вчасно зупинитися, щоб не втратити прихильність дитини.

Що робити батькам, щоб зберегти любов і повагу своїх дітей?

1. Не слід вбачати в самостійності дитини загрозу втратити її.
2. Пам'ятайте, що дитині потрібна не стільки самостійність, скільки право на неї.
3. Щоб дитина виконала те, що Вам потрібно, постарайтесь зробити так, щоб вона сама цього захотіла.
4. Не зловживайте опікою і контролем, не перевантажуйте цим дитину.
5. Не створюйте в родині «революційну» ситуацію, а якщо створили, то прикладіть зусиль, щоб вирішити її мирним шляхом.
6. Пам'ятайте слова Гете: «У підлітковому віці багато людських чеснот виявляються в дивацтвах й імпульсивних вчинках».

Поради для батьків

1. Необхідно допомогти підлітку знайти компроміс душі і тіла.
2. Усі зауваження слід робити доброзичливим, спокійним тоном, не використовуючи ярликів.
3. Потрібно докладно познайомити підлітка з будовою та функціонуванням організму людини, підібрати відповідну літературу з цього питання.
4. Необхідно пам'ятати, що доки розвивається тіло дитини, болить і потребує допомоги її душа.

Немає нічого марного і навіть шкідливого, як повчання, хоча б і самі кращі, якщо вони не підкріплюються прикладами, не виправдовуються в очах учня всією сукупністю навколишнього його дійсності.

В. Г. Белінський

МАЙСТЕР – КЛАС ДЛЯ БАТЬКІВ «ІНТЕРАКТИВНА СКАРБНИЧКА»**Мета:**

- ✓ Ознайомити батьків з основними можливостями використання інтерактивних ігор вдома для підвищення якості навчання та виховання дітей. Дати знання про те, що ігри бувають як для хлопчиків так і для дівчаток.
- ✓ Залучити батьків до спільної роботи з дітьми. Формувати емоційний контакт батьків, дітей та вихователя.

Матеріал: мультимедійна презентація, мультимедійний екран, інтерактивні ігри, ноутбуки.

Учасники: батьки, діти, вихователь.

Хід заходу**Вихователь**

Добрий день шановні батьки! А чи добре ви знаєте своїх дітей? Згідно з анкетування, яке ми з вами проводили, з'ясувалося, що всі діти люблять гратися в комп'ютерні ігри. Наше завдання зробити так, щоб ці ігри приносили не лише задоволення, а й користь. Комп'ютерні ігри ми можемо поділити на дві групи: навчальні та розважальні.

Перед вихователями і батьками стоїть завдання викликати бажання навчатися, пізнавати світ. І саме в цьому нам на допомогу приходять інтерактивні ігри.

Батьки

- ✓ Для чого нам інтерактивні ігри, якщо є багато розвиваючих книжок?

Вихователь

У наш час комп'ютерних технологій жодна людина не може обійтися без цього винаходу людства. Він увійшов у кожен сферу нашого життя. Дуже часто комп'ютер замінює нам дорослим книгу.

Пропагуючи інтерактивні ігри ми не закликаємо вас відмовитися від книжок. Ми пропонуємо використовувати час, який дитина проводить за комп'ютером з користю.

Батьки

- ✓ Як нам дізнатися, в які ігри пограти з дитиною, і де їх знайти?

Вихователь

Хочу звернути вашу увагу на підбірку інтерактивних ігор. А більш детальніше ознайомитися з ними ви можете на сайті «Класна оцінка»

Батьки

- ✓ А чи однакові ігри для хлопчиків та дівчаток?

Вихователь

Дуже гарне питання. Ігри мають певні відмінності. По-перше, ігри для хлопчиків та дівчаток створені, виходячи з їхніх потреб та інтересів. По-друге, інтерактивні ігри для хлопчиків спрямовані на виховання таких моральних якостей, як сміливість, відважність, здатність відстоювати честь і гідність; розвиток навичок справжнього джентльмена. А ігри для дівчаток навпаки виховують хазяйновитість, доброту, ознайомлюють з елементарними правилами етикету, формують естетичні смаки, бачення своєї приналежності до жіночої статі та бажання їй відповідати.

Батьки:

- ✓ А як грати в ці ігри?

Вихователь

Для того, щоб займатися з дітьми інтерактивними іграми, вам необхідно поповнити свої знання в цьому напрямку, оволодіти самим і навчити дітей цим іграм. Сподіваюся, що сьогоднішній майстер – клас допоможе вам у цьому.

Ось і підійшов до кінця наш майстер – клас. Мені б дуже хотілося почути ваші враження, думки, пропозиції. Я сподіваюся, що сьогоднішній майстер – клас допоміг зрозуміти, що за комп'ютером можна проводити час разом з дитиною не тільки цікаво, а й корисно. А зараз я вам хочу запропонувати посібник з рекомендаціями для батьків щодо проведення інтерактивних ігор «Математичний калейдоскоп».

БАТЬКІВСЬКИЙ РИНГ «ПРОБЛЕМИ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ».

Мета: вивчення точок зору батьків у вирішенні проблемних життєвих ситуацій, що пов'язані з вихованням підлітків в родині. Форма проведення: батьківський ринг.

Завдання:

1. Обговорити життєві ситуації у вихованні дітей підліткового віку, шляхи вирішення конфліктних ситуацій (за участю шкільного психолога).
2. Розвивати зацікавленість до співпраці з психолого-педагогічним центром школи у вирішенні проблем, що виникають у вихованні дітей.

Хід проведення:**1. Вступ**

Класний керівник оголошує тему і завдання рингу. На дошці записано вислови видатних педагогів за темою. Батькам пропонується висловити свою думку і своє відношення до поданих висловів. Необхідно висловити свою точку зору, "за" і "проти". Всі пропозиції батьків записуються на двох аркушах ватману: 1-"за", 2-"проти".

2. Ситуації для обговорення за темою: "Що робити якщо..."

Батькам пропонується об'єднатися у 5-7 груп, кожна група отримує завдання, обговорює, намагаючись знайти шляхи вирішення проблеми. Результати роботи кожної групи обговорюються, доповнюються, вивішуються на дошці. Після виступу кожної групи шкільний психолог дає практичні поради.

Ситуація 1

В останній час дитина дуже змінилася, мало спілкується з близькими людьми, мовчить, довго сидить і про щось думає. Намагається уникнути запитань. Батьки бачать, що дитина страждає, але як вчинити не знають...

Ситуація 2

Ваша дитина вже достатньо доросла, навчається в міру своїх можливостей, але проблема в тому, що не хоче займатися хатньою роботою. Що робити, щоб залучити дитину до роботи та виконання своїх обов'язків у сім'ї.

Ситуація 3

Протягом семестру ви вважали, що у вашої дитини в школі все добре. В щоденнику ви бачили, що результати навчання достатньо успішні. Ви цілком довіряєте своїй дитині. Але в кінці семестру вас викликають до школи. Ви дізнаєтеся, що результати навчання вкрай незадовільні, і дитина говорила не правду.

Ситуація 4

Сором'язливість і невпевненість в собі характерні риси вашої дитини. Це накладає серйозні відбитки на його (її) манеру спілкування з однолітками, результати навчання погіршуються. Дитина страждає від цього.

Ситуація 5

Ваша дитина змінилася. Стала агресивною, жорстокою. Про це зауважують сторонні люди. Прояв цих рис ви вже бачите і відчуваєте на собі.

Ситуація 6

Дитина виросла. Все частіше зникає з дому, невідомо де затримується. Хоча всі свої обов'язки виконує, але ви відчуваєте, що дитина живе своїм життям, яке його цікавить більше. Ви все частіше залишаєтесь поза дитячою увагою.

Ситуація 7

Ваша дитина відвідувала танцювальний гурток і покинула. Потім вирішила ходити у вокальну студію і теж покинула. Потім зацікавилася волейболом і знову покинула. Всі свої дії син чи дочка пояснює тим, що стало нецікаво. Вона просить оплатити заняття в художній школі. Як ви вчините у даній ситуації.

3. Практичні поради психолога у вирішенні ситуацій.**Розв'язання ситуації №1**

У підлітковому віці діти намагаються віддалитися від батьків і стверджувати свою незалежність, хочуть звільнитися від стереотипу дитячо-батьківських відносин. В різних випадках підтримуйте дитину, цікавтеся її шкільним життям, друзями. Знайдіть можливість розпочати бесіду про людські відносини, стан душі. Наведіть приклади зі свого життєвого досвіду. Ні в якому разі не можна кричати на дитину і нагадувати про те, що вона замкнута. Це погіршить стан дитини.

Розв'язання ситуації №2

Поговоріть з дитиною про можливість захворювання, яке виникає, якщо не дотримуватися правил гігієни. Поясніть дитині, що ви потребуєте її допомоги. В будь-якому випадку наголосіть на тому, що дитина вже доросла і повинна нести відповідальність за порядок у своїй кімнаті.

Розв'язання ситуації №3

Без криків та насильства поговоріть та виявіть причини обману. Поясніть, що освіта необхідна в сучасному житті. Наголосіть на тому, що він поставив вас у незручне становище перед педагогічним колективом школи.

Розв'язання ситуації №4

Сором'язливість супроводжується негативними переживаннями, самотністю, тривогою, депресивним станом. Морально підтримуйте дитину, зміцнюйте її впевненість у собі, у власних силах. Залучайте дитину до виконання різних доручень, пов'язаних зі спілкуванням з іншими людьми. Запропонуйте дитині відвідувати гурток або спортивну секцію.

Розв'язання ситуації №5

Обмежте дитину в перегляді відеофільмів та комп'ютерних ігор зі сценами насильства. Намагайтеся спрямувати енергію підлітка у заняття спортом, різними гуртками. Ні в якому разі не застосовуйте фізичних покарань, приділяйте дитині більше уваги, любові.

Розв'язання ситуації №6

Поспостерегайте, чим почала цікавитися ваша дитина (журнали, ігри, фільми). Чи з'явилися у неї нові друзі, чим вони займаються, куди ходять, як проводять час. Домовтеся про тривалість прогулянки і час повернення додому.

Розв'язання ситуації №7

Саме в цьому віці підлітки починають планувати своє майбутнє. Вони вибирають, що їм саме найцікавіше, знаходяться в пошуку, роблять вибір. З дитиною необхідно обговорити, що було найцікавішого в тих гуртках і секціях, які вже відвідувала дитина. Обговоріть, чому ваша дитина зацікавилася навчанням в художній школі. Допоможіть їй зробити правильний вибір.

4. Рубрика "Поради батькам".

Батьківський ринг закінчується тим, що психолог роздає батькам пам'ятку з порадами "Як любити дитину".

ДІАГНОСТИКА**Анкетування – тест «Чи гарні ви батьки?»**

Мета: перевірити правильність виховання батьків.

1. Чи стежите ви за статтями в часописах, телевізійними або радіопрограмами на педагогічну тематику? Чи читаєте ви час від часу книжки про проблеми виховання?
2. Чи вважаєте ви недоліки в поведінці вашої дитини результатом упущення вами якихось моментів у вихованні?
3. Чи є ви разом із чоловіком (дружиною) однодумцями у вихованні ваших дітей?
4. Чи приймаєте ви допомогу вашої дитини в якійсь діяльності, навіть у тому випадку, якщо справа від цього не виграє?
5. Чи забороняєте ви щось або караєте дитину тільки в тому випадку, коли це цілком виправдано і необхідно?
6. Чи вважаєте ви послідовність у вихованні одним з основних педагогічних принципів?
7. Чи вважаєте ви, що середовище й оточення – один із чинників, який істотно впливає на виховання дитини?
8. Чи вважаєте ви заняття спортом і фізкультурою чинниками гармонійного розвитку дитини?
9. Чи вважаєте ви, що краще попросити про щось свою дитину, ніж наказати це зробити?
10. Якщо вам доводиться сказати дитині:»У мене зараз немає вільного часу» або «Почекай, поки я скінчу роботу», чи буває вам від цього неприємно?

За кожен позитивну відповідь поставте собі два бали; за відповідь «інколи» -1 бал; за негативну відповідь - 0 балів.

Менше 6 балів – справи ваші кепські. Спробуйте терміново почати вивчення азів батьківської педагогіки.

Від 7 до 14 балів – поняття про батьківські обов'язки у вас є, але необхідно більше часу й уваги приділяти дітям, частіше з ними спілкуватися.

Більше 15 балів – ви справляєтесь з батьківськими обов'язками, але не заспокоюйтеся на цьому і не думайте, що ви робите все можливе – в батьківській праці не буває меж.

Мовленнєвий тест «Які ви батьки?»

Відзначте, будь ласка, ті фрази, які ви часто використовуєте у спілкуванні з дітьми.

1. Скільки разів тобі повторювати?
2. Порадь, будь ласка, як мені вчинити в цій ситуації?
3. Не знаю, що б я без тебе робила!
4. І в кого ти такий(а) удався(лася)?
5. Які в тебе чудові друзі!
6. Ну, на кого ти схожа(ий)?
7. Ти моя опора й помічниця!
8. Ну що в тебе за друзі?!
9. Про що ти тільки думаєш?
10. Який(а) ти в мене розумний(а)!
11. А як ти вважаєш, сину (донько)?
12. У всіх діти як діти, а ти?!
13. Який ти в мене кмітливий!

Аналіз одержаної за тестом інформації. Відповіді з позитивним значенням:

1,2,4,6,8,9, 12 —2 бали; 3,5,7, 10, 11, 13 —1 бал.

7—8 балів — ви живете з дитиною душа в душу. Вона щиро любить і поважає вас. Ваші стосунки з дитиною позитивно впливають на становлення її особистості.

10—12 балів — вам необхідно бути уважнішими у ставленні до дитини. Ви користуєтесь у неї авторитетом, але авторитет не замінить вашої любові. Розвиток дитини залежить скоріше від випадкових обставин, ніж від вас.

13—14 балів — ви й самі відчуваєте, що чините неправильно. Між вами та дитиною існує недовіра. Поки не пізно, намагайтеся приділяти дитині більше уваги, ураховувати її запити та інтереси.

Тест «Чи хороші ви батьки»

Перша цифра після кожного запитання відповідає ствердженню «так», друга — запереченню «ні», третя означає — «іноді».

1. Чи дає вам підстави для хвилювання стан здоров'я та фізичний розвиток вашої дитини? (0, 4, 2)
2. Треба чи ні давати дітям гроші на «кишенькові витрати» залежно від їх потреб? (4, 0, 2)
3. Чи дозволяєте ви дитині допомагати вам по господарству, хай навіть ця допомога незначна? (4,0,3)
4. Чи вважаєте ви, що незначна брехня з боку дитини допустима? (0, 4, 2)
5. Чи має ваша дитина шанси переконати вас у суперечці? (5, 0, 3)
6. Чи можуть ваші діти мати від вас секрети? (3, 0, 2)
7. Чи засуджуєте ви суворість у вихованні дітей? (5, 0,0)
8. Чи легко налагоджуєте ви контакти з приятелями вашої дитини? (4, 0, 2)
9. Чи просите ви пробачення у дитини, якщо несправедливо її покарали? (5,0,3)
10. Чи систематично ви цікавитесь навчанням дитини у школі? (4, 0, 1)
11. Чи дотримуєтесь ви у вихованні дітей традицій вашого роду і народу? (4, 0, 1)
12. Чи формуєте ви у своєї дитини почуття національної самосвідомості, честі й гідності? (5,0,0)

Тепер підсумуємо. Знайдіть суму. Якщо вона становитиме

50 — ви ідеальні батьки, такі ідеальні, що можна замислитися, чи на всі питання відповідали щиро.

35—45 — ви дуже любите дитину, відчуваєте всю важливість своїх обов'язків перед нею.

30—34 — взагалі ви непогані батьки, хоча часом і припускаєтесь помилок, які «підривають» ваш авторитет перед дитиною.

25—29 — на жаль, у багатьох ситуаціях ви не є досконалими вихователями, й діти, мабуть, не почувуються з вами досить добре і просто.

20—24 — ви зовсім непослідовні у вчинках, надто часто робите те, чого не варто робити ніколи. Діти не знають, коли і в чому вони можуть на вас покластися.

19 та менше — маємо надію, що такої суми не набрав ніхто, бо в цьому разі можна лише поспівчувати вашій дитині.

Виховання, головним чином, повинно засіяти наші серця корисними для індивіда і суспільства звичками.

К. Гельвецій

Тест «Мама подруга чи...»

1. Якщо у ваших дітей з'явилися проблеми або вони закохалися, то чи ви про це дізнались?
 - А. Вони самі мені про це розповіли.
 - Б. Вони розповіли про це татові або іншій близькій людині.
 - В. Я – мати, я це просто відчула.
 - Г. Дізналася про це випадково.

2. Як подруги чи друзі вашої дитини ставляться до вас?
 - А. Як до другої мами.
 - Б. Замовкають або ж переводять розмову на іншу тему, коли я заходжу.
 - В. З повагою, але холоднувато.
 - Г. З повагою і любов'ю.

3. Чи запрошували вас діти хоч один раз туди, де вони збираються з друзями?
 - А. Інколи "витягують" мене в кіно.
 - Б. Ні, оскільки не хочуть бути зі мною будь-де.
 - В. Запрошували, проте я відмовилася.
 - Г. Ті місця, де вони збираються, мене не цікавлять.

4. Багато батьків скаржаться, що дорослі діти часто беруть їхній одяг, щоб поносити. Чи трапляється це у вашій родині?
 - А. Цього не буває, оскільки мої речі їм не підходять.
 - Б. Цього не відбувається, оскільки вони давно вже вийшли з моди.
 - В. Мені просто доводиться шукати свої речі в шафі.
 - Г. Я цього не дозволяю, бо вважаю, що кожен повинен носити свої речі.

5. Виявилося, що ваші діти дуже зацікавились однією з телепрограм. Які ваші дії?
 - А. Я розпитую, чим сподобалась їм ця програма.
 - Б. Мені не цікаво те, що цікавить їх.
 - В. Сподіваюся, що вони мені розкажуть про цю передачу.
 - Г. Якийсь час вникаю в зміст програми, а потім обговорюю її разом з ними.

6. Скільки разів після того, як народилися ваші діти ви говорили: "В наші часи було не так"?
 - А. Один чи два рази, бо я розумію, що все змінюється.
 - Б. Стільки разів, що й не пам'ятаю.
 - В. Небагато, адже повторами нічого не доб'єшся.
 - Г. Я їм цього не говорила, але говорила своїм ровесникам.

Результати:

Від "4" до "6" відповідей позначено буквою "А". Без будь-якого сумніву ви мати-подруга для своїх дітей. Ви швидше належите до тих людей, які вважають, що любов і повага прекрасно доповнюють одне одного.

Три або менше відповідей позначено буквою "А". Конче потрібно налагодити тісніші взаємини зі своїми дітьми, постарайтеся побільше дізнатися про їхні інтереси, друзів.

Від "4" до "6" відповідей позначено буквою "Б". Увага! Ваші діти не знаходять з вами взаєморозуміння. Не дозволяйте віковому бар'єру виникнути між вами.

Ваші відповіді позначено буквами "В" і "Г". Це вже дуже небезпечно. Очевидно, ви "даєте дітям крила і тут же їх підрізаєте". Це породжує в них невпевненість.

Тест «Дітей виховують батьки, а батьків?»

Уважно прочитайте питання, спробуйте відповісти на них. На кожне запитання існує три відповіді:

- А – можу і завжди так чиню;
- Б – можу, але чиню так не завжди;
- В – не можу.

Тест доповнить вашу уяву про себе як про батьків, допоможе зробити певні висновки щодо проблеми виховання дітей.

Чи можете ви...

1. у будь-який момент залишити свої справи і зайнятися дитиною?
2. порадитись із дитиною "на рівних"?
3. зізнатися дитині у помилці, яку ви допустили у ставленні до неї?
4. вибачитись перед дитиною в разі потреби?
5. володіти собою і зберігати спокій, навіть якщо поведінка дитини вивела вас із себе?
6. розповісти дитині про повчальний випадок зі свого дитинства, який показує вас у невивідному світлі?
7. поставити себе на місце дитини?
8. повірити хоча б на хвилинку, що ви прекрасна фея або принц?
9. завжди утримуватися від слів та виразів, які можуть образити дитину?
10. пообіцяти дитині, що виконаєте її бажання за хорошу поведінку?
11. виділити дитині хоча б один день, коли вона може робити, що хоче, поводитися, як бажає, ні в що не втручатися?
12. не прореагувати, якщо ваша дитина вдарила, грубо штовхнула або незаслужено образила іншу дитину?
13. встояти проти юнацьких прохань та сліз, якщо впевнені що це каприз?

Підрахуйте бали: А – 3, Б – 2, В – 1.

Від 30 до 39 балів. Це означає, що дитина – найбільша цінність у вашому житті.

Ви намагаєтесь не тільки зрозуміти, але і пізнати її, ставитесь до неї з повагою, дотримуетесь найбільш прогресивних принципів виховання і постійної лінії поведінки. Іншими словами, ви дієте правильно і можете сподіватися на гарні результати.

Від 16 до 30 балів. Турбота про дитину для вас – першочергове завдання. У вас є риси вихователя, але на практиці ви не завжди буваєте послідовними і принциповими. Іноді ви дуже суворі, іноді навпаки – дуже м'які. Крім того, ви любите компроміси, які послаблюють виховний ефект. Вам необхідно серйозно замислитися над своїм підходом до виховання дитини..

Менше 16 балів. У вас серйозні проблеми з вихованням дитини. У вас не вистачає або знань, або бажання виховати дитину особистістю. Можливо, і першого, і другого. Радимо звернутися по допомогу до спеціалістів – педагогів, психологів, більше читати спеціальної літератури

***Приховане в батьку проявляється в синові, і часто в синові я
знаходжу відповіді на загадки батька.***

Фрідріх Ніцше

Тест «Чи хороший ви батько (мати)»

На запитання цього тесту можна відповісти «так», «ні», «не знаю».

1. На деякі вчинки підлітка ви часто реагуєте «вибухом», а потім шкодуєте про це.
2. Інколи ви вдаєтеся до допомоги чи поради інших осіб, коли не знаєте, як реагувати на поведінку вашої дитини.
3. Ваші інтуїція і досвід — найкращі порадики у вихованні дитини
4. Інколи вам трапляється довірити підлітку таємницю, які ви нікому іншому не розповіли б
5. Вас ображає негативна думка про власну дитину інших людей.
6. Вам трапляється просити в підлітка пробачення за свою поведінку.
7. Ви вважаєте, що дитина не повинна мати таємниць від батьків.
8. Ви помічаєте між своїм характером і характером дитини відмінності, які інколи радують вас.
9. Ви надто сильно переживаєте неприємності або невдачі своєї дитини.
10. Ви можете втриматися від купівлі якоїсь речі для підлітка (навіть коли маєте гроші), бо знаєте, що їх у нього вистачає.
11. Ви вважаєте, що до певного віку найкращий вихований аргумент для дитини — фізичне покарання.
12. Ваша дитина саме така, про яку ви мріяли.
13. Ваша дитина завдає вам більше клопоту, аніж радості.
14. Інколи вам здається, що підліток учить вас нових думок і поведінки.
15. У вас конфлікти із власною дитиною.

Підрахунок результатів.

За кожную відповідь «так» на запитання 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, а також «ні» на запитання 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15 — одержуєте по 10 балів.

Підрахуйте одержане.

100—150 балів. У вас великі здібності до правильного розуміння власної дитини. Ваші погляди й судження — вірні союзники у вирішенні різних проблем виховання. Якщо це на практиці супроводжується такою відкритою поведінкою, сповненою терпимості, вас можна визнати прикладом, гідним наслідування. Для ідеалу вам не вистачає одного невеличкого кроку. Ним може стати думка вашої власної дитини.

50—90 балів. Ви стоїте на правильному шляху до кращого розуміння власної дитини. Свої тимчасові труднощі або проблеми з ним ви можете вирішити, починаючи з себе.

І не намагайтеся виправдати себе браком часу або вдачею своєї дитини. Є кілька проблем, на які ви маєте вплив, тому намагайтеся це використати. І не забувайте, що розуміти — це завжди означає сприймати. Не тільки дитину, а й власну особистість також.

0—49 балів. Можна більше співчувати вашій дитині, ніж вам, бо вона не потрапила до батька — доброго друга і провідника на важкому шляху здобуття життєвого досвіду. Але ще не все втрачено. Якщо ви справді щось хочете зробити для своєї дитини, спробуйте! Може, знайдете когось, хто вам у цьому допоможе. Це не буде легко, але згодом обернеться вдячністю і вдалим життям вашої дитини.

Будь правдивий навіть по відношенню до дитяти: виконуй обіцянку, інакше привчиш його до брехні.

Лев Толстой

АНКЕТА «ГОЛОС БАТЬКІВ»

Мета: через батьків зібрати й уточнити більш докладні відомості про учнів: їх ставлення до школи, пріоритетність тих чи інших навчальних дисциплін, взаємини з однолітками та педагогами; виявити вплив батьків на своїх дітей.

Анкета призначена для батьків підлітків.

Хід анкетування

При анкетуванні батьків (на батьківських зборах) важливо на початку вказати мету анкетування і показати можливість використання результатів анкети в роботі з підлітками.

1. З яким настроєм Ваш син (донька) йде до навчального закладу?
2. З якими труднощами стикається в навчальному закладі Ваш син (донька)?
3. Чи бувають у нього труднощі у спілкуванні з однокласниками, вчителями?
4. Чи є в нього друзі в класі? Чи знаєте Ви про них?
5. Чи надаєте Ви своїй дитині допомогу в підготовці до занять, у вирішенні конфліктів і т. п.?
6. Назвіть найкращі якості сина (доньки).
7. Які риси характеру сина (доньки) Вас засмучують?
8. Чи завжди збігаються думки в родині з питань виховання сина (доньки)?
9. Чи могли б Ви поділитися досвідом виховання в сім'ї?

Рекомендована література:

1. Генік С. Усе починається з родини. – Івано-Франківськ, 1998. – 725 с.
2. Калейдоскоп батьківських зборів: Методические разработки. Выпуск 2. / Под ред. Алексеевой Н.А. – М.: ТЦ Сфера, 2003. – 144 с.
3. Калейдоскоп батьківських зборів: Методические разработки. Выпуск 1. / Под ред. Степанова Е.Н. – М.: ТЦ Сфера, 2003. – 144 с.
4. Кочубей А; Умарова Н. Визит, или практика работы с семьями: учебное пособие. – Псков: ПОИПКРО, 2002. – 118 с.
5. Кравець В.П. Психологічне та психолого-педагогічне аспекти формування усвідомленого батьківства. – К.: Видавн. Центр "Академія", 2001. – 244 с.
6. Красномоєць Л.В.; Іова В.Ю.; Черкесова В.О. Педагогічні основи організації сімейно-родинного виховання. Порадник батькам та педагогам. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2000. – 124 с.
7. Малинкова Л.И. Педагоги, родители и дети. М., 1994.
8. Оржеховська В.М., Кириченко В.І., Ковганіч Г.Г.: Взаємодія навчального закладу і сім'ї: стратегії, технології, моделі: Навчальний практико-орієнтований посібник. – Х.: Видавництво "Точка", 2007. – 192 с.
9. Рибальченко І.М. Взаємодія з батьками. – Х.: Вид. група "Основа", 2007. – 208 с. – (Школа класного керівника).
10. Сіданич І.Л. Як зробити батьків і дітей щасливими? – К.: Видавництво "Плеяди", 2005. – 120 с. – (Відкритий урок. Початкова школа. Вип. 3-4).